Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

Вилоят ижтимоий-сиёсий рўзномаси

1991 йил 7 декабрь • шанба

№ 237 (10.233). Баҳоси 10 тийин.

• Президент сайлови олдидан

ШУ КУНЛАРДА вилоятимизнинг шаҳар ва қишлоқларида Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига бағишланган йиғилишлар бўлиб ўтмоқда. Жумладан Тошкент вилояти ижроия қўмитасида вилоят ҳамда барча ноҳиялар шахсий ёрдамчи ва фермер хўжаликлари иттифоқининг раислари ва мутахассислари тўпланишди. Улар яқинда матбуотда эълон қилинган «Деҳқон (фермер) хўжаликларини янада мустаҳкамлаш ва республикада ишбилармонлик фаолиятини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонидан келиб чиқадиган вазифаларни муҳокама қилдилар.

Йиғилишда вилоят ижроия қўмитаси раисининг биринчи муовини Т. М. Мирёқубов сўзга чиқиб, жумҳурият ҳукумати томонидан деҳқонларга катта ғамхўрлик кўрсатилаётганлигини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Йиғилиш иштирокчилари бу фармонни якдиллик билан қўллаб-қувватлагани ҳолда жумҳурият Президенти И. А. Каримов номига очиқ хат йўлладилар. Қуйида ана шу очиқ хатни муштарийлар диққатига ҳавола этамиз.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ РАИСИ, РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТИ

Ислом Абдуғаниевич КАРИМОВга

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич!

Биз Тошкент вилоят шахсий ёрдамчи ва фермер хўжаликларининг кўп минг сонли меҳнаткаш аҳли Ўзбекистон Халқ Демократик партиясининг Пленумида сизни республика Президентлигига номзод қилиб кўрсатишганлиги тўғрисидаги хабарни катта мамнуният билан кутиб олган эдик.

Республикада шахсий деҳқон хўжаликлари ва фермерлар фаолиятини ривожлантириш, уларни ташкил қилишда сизнинг ташаббусингиз ҳал қилувчи аҳамият касб этди. Шу мақсадлар учун ажратилган бир миллиард сўм маблағ мустақил Ўзбекистон жумҳуриятидаги барча деҳқон хўжаликларини юксалтиришга олиб келади ва Ўзбекистонда яшаётган фуқароларнинг бой-бадавлат яшашига, турмуш шароитларини яхшилашга хизмат қилади. Айниқса, 1991 йил 29 ноябрда қабул қилган «Деҳқон (фермер) хўжаликларини янада мустаҳкамлаш ва республикада ишбилармонлик фаолиятини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш тўғрисида»ги Фармонингиз деҳқонлар ва ишбилармонлар учун айни муддао бўлди.

Шунингдек шахсан сиз бошчилигингиздаги республика ҳукумати жумҳуриятдаги барча халқларнинг тенг ҳуқуқлилик, тинч-тотув ва дўстона яшашлари учун юргизаётган сиёсати тарихий ва мустақил давлатимизнинг вужудга келишида ҳал қилувчи тадбирдир. Ҳамма йўналишдаги олиб бораётган сиёсатларингиз, ният мақсадларингизни тўла англаган ҳолда биз деҳқонлар уюшмасининг Тошкент вилояти ходимлари бу сиёсатни тўла қўллаб-қувватлаймиз.

Биз шу йилнинг 29 декабрида бўлиб ўтадиган Президент сайловида сизнинг номзодингизни ёқлаб, якдиллик билан овоз берамиз ва бутун вилоят деҳқонларини шунга чақирамиз.

Тошкент вилояти шахсий ёрдамчи ва фермер хўжаликлари иттифоқининг кўп минг сонли аъзолари номидан вилоят уюшмаси раиси:

Н. НОСИРОВ (Жами 15 имзо).

ТОШКЕНТ ҲОКИМЛИГИГА НОМЗОД РЎЙХАТГА ОЛИНДИ

Адҳамбек Иброҳимович Фозилбеков Тошкент шаҳар ҳокими лавозимига номзод сифатида рўйхатга олинди. Унинг номзодини «Миконд» заводи меҳнат жамоаси кўрсатди ва Тошкентдаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, чинни заводи каби катта корхоналарнинг меҳнат жамоалари, шунингдек Ўзбекистон Халқ Демократик партияси шаҳар Кенгаши, бошқа жамоат ташкилотлари қўллаб-қувватлади.

А. И. Фозилбеков 1940 йилда Тошкентда туғилган. Тошкент политехника илмгоҳини битиргандан сўнг чинни заводида мастер, сўнгра технолог, цех бошлиғи, бош технолог ўринбосари, «Миконд» заводи махсус конструкторлик-технология бюроси лабораториясининг бошлиғи бўлиб ишлади. Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда кандидатлик диссертациясини ёқлади. 1981 йилдан буён партия ва Совет ишларида. 1990 йилда халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг раислигига сайланган. У СССР Олий Кенгашининг аъзоси, Ўзбекистон Республикасининг халқ депутатидир.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

ЎРТА ОСИЁ ТЕМИР ЙЎЛИНИНГ ОРОЛБЎЙИ БЎЛИМИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Туркманистон темир йўли ташкил этилиши муносабати билан ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти ҳудудларида темир йўл орқали юк ва йўловчилар ташишни бошқариш самарадорлигини таъминлаш мақсадида:

1. 1992 йилнинг 1 январидан бошлаб Ўрта Осиё темир йўлининг Оролбўйи бўлими ташкил этилиб, унинг таркибига Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти ҳудудларида жойлашган темир йўл участкалари, станциялари, разъездлари ҳамда темир йўл транспортининг бошқа корхоналари ва ташкилотлари киритилсин.

2. Ўрта Осиё темир йўли бошқармасига Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва Хоразм вилояти ижроия комитети билан келишиб, темир йўлнинг ана шу бўлими бошқармаси идоралари манзилгоҳини, унга кирувчи корхоналар ва ташкилотлар рўйхатини, шунингдек уларни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантиришга оид тадбирларни белгилаш топширилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1991 йил 6 декабрь.

29 ДЕКАБРЬ — РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИ ВА РЕФЕРЕНДУМИ КУНИ

ЭЪТИБОР ТАЙЁРГАРЛИККА ҚАРАТИЛДИ

5 ДЕКАБРЬ куни халқ депутатлари вилоят Кенгаши ижроия қўмитасида Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови ва Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллиги ҳақидаги референдумни ўтказиш бўйича Тошкент вилоят сайлов комиссиясининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишни вилоят сайлов комиссиясининг раиси А. Алимов олиб борди. Вилоят Кенгашининг катта референти Ж. Роҳатова сайлов участкаларига берилаётган моддий маблағлар ҳақида ахборот берди. Вилоятта сайловни ўтказиш учун жами 1 миллион 37 минг сўм пул ажратилди. Бу маблағ шаҳар ва қўрғонлардаги сайлов участкаларига 2 минг сўмдан, қишлоқ жойлардаги участкаларга 1200 сўмдан тақсимланди. Ҳозирги вазифа ана шу маблағни энг мақбул масалаларга сарфлаш, сайлов участкаларини жиҳозлаш, хуллас, сайловчиларнинг овоз беришлари учун зарур бўлган барча нарсани тез кунлар ичида шай қилиб қўйиш лозим. Шунингдек таклифнома бюллетенларига буюртма берилганлиги ва тез орада жойларга тарқатилиши таъкидланди.

Вилоят сайлов комиссиясининг котиби В. А. Нестеренко сайловолди ишлари ҳақида ахборот бериб, вилоят сайлов комиссияси аъзоларининг ўзларига бириктилган ноҳия ва шаҳарларда тез-тез бўлиб, зарур ишларда кўмаклашиб, маслаҳатлар бериб туришлари ҳақида тўхталди.

Шундан сўнг халқ депутатлари Тошкент ноҳия Кенгаши раиси Р. Акбаров, халқ депутатлари Бекобод ноҳия Кенгаши раиси М. Расулов, халқ депутатлари Олмалиқ шаҳар Кенгаши раиси Ю. Беланов, халқ депутатлари Бекобод шаҳар Кенгаши раиси Р. Ибобеков ҳамда вилоят савдо бошқармаси бошлиғи Ғ. Турсунов ўртоқларнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови ва референдумини ўтказишга тайёргарлик ишларининг бориши ва белгиланган тадбирларнинг бажарилиши тўғрисидаги ахборотлари тингланди.

Йиғилишда жойларда яқинлашиб келаётган Ўзбекистон Президенти сайлови ва референдумига тайёргарлик ишларини жадаллаштириш, бу тадбирни ҳар томонлама юқори савияда ўтказиш, сайлаш ҳуқуқига эга бўлган ҳар бир фуқаронинг ўз фикрини эркин билдириш муҳитини вужудга келтириш муҳим эканлиги айтиб ўтилди.

Бу бежиз эмас. Зеро, республикамизда Президент сайлови ва мустақиллик референдуми биринчи марта ўтказилмоқда.

Йиғилишда халқ депутатлари вилоят Кенгаши раисининг ўринбосари Р. Қ. Турсунов сўзга чиқди.

• Қадриятларимиз қадрига етайлик •

ТАРИХЧИ ОЛИМ ВА САЙЁҲ

ЎРТА ОСИЁЛИК шоир, тарихчи, табиб, адабиётшунос, сайёҳ Маҳмуд ибн Валининг номи 80-йилларга қадар илму адаб халқига таниш эмас эди. Ўзбекистон Фанлар Академиясининг мухбир аъзоси, тарих фанлари доктори Бўривой Аҳмедов «Баҳрул асрор» («Сирли уммони») (Фан, 1977) китобини форсийдан рус тилига таржима қилгандан сўнг унинг сиймоси китобхонларга маълум бўлди. Мутаржимнинг аниқлашича, бўлажак донишманд Маҳмуд ибн Вали 1595—96 йиллар орасида Балхда туғилган. Маҳмуднинг отаси Мир Муҳаммад Вали Косонсой саййидларидан бўлиб, Шайбоний амирларидан бўлмиш Пирмуҳаммадхон ҳукмронлиги (1546—1567 й. й.) даврида йигитлик палласида Балхга келиб қолган. У ўз даврининг донишмандларидан ҳисобланиб, Мири Ҳислат тахаллуси билан шеърлар ҳам ёзган. Маҳмуднинг акаси Амир Абдулбори бўлса, табиб ва фиқҳ олимларидан экан.

Маҳмуд ибн Вали ўз давридаги қатор билимларни қунт билан эгаллайди. Йигитлик онларидаёқ хуштаъб шоир, кўп билимларни пухта эгаллаган, фиқҳ бўйича баҳсларда ўзғирлик қиладиган олим сифатида танилади. Шунинг учун ҳам машҳур диншунос шайх, олимнинг поччаси Миракшоҳ Ҳусайний 19 яшар Маҳмуд ибн Валини ўзига мурид қилиб олади. У ўз даврининг улкан табиби ва фиқҳшуноси Миракшоҳ Ҳусайнийдан кўп нарса ўрганади, унинг бой кутубхонасида муттасил китоб мутолаа қилиш имкониятига эга бўлади. Чунки Маҳмуд ибн Вали ибн ал-Фақиҳ, Муқаддасий, Истахрий, Закриёи Қазвиний, Банокатий, Вассоф, Ҳамидуллоҳи Қазвиний, Рашididдин Жувайний, Мирхонд сингари олимларнинг асарлари билан устози Ҳусайний даргоҳида танишишга муяссар бўлганлигини ёзиб қолдирган.

1625 йили (Миракшоҳнинг вафотидан кейин) Маҳмуд ибн Вали «ўқиган ва билганларини ўз кўзи билан кўриш» мақсадида карвонга ҳамроҳ бўлиб Ҳиндистон ва Сарандибга йўл олади. Маҳмуд бу ўлкаларни етти йил кезиб чиқади. Деҳли, Лоҳур, Пешовар, Агра, Ҳайдаробод, Колкутта, Бихар, Виджянагар, Голконда сингари ўнлаб шаҳарларда бўлади, ҳинд ва цейлон халқлари юртларининг тарихи, географияси, ҳайвонот олами, маданияти, касб-корини ҳар томонлама пухта ўрганади. 1631 йили сафардан қайтгач, Маҳмуд ибн Вали Балх ҳокими саройи китобдори вазифасига тайинланади. Олим умрининг охиригача шу мансабда ишлайди ва XVII асрнинг 60-йиллари ўрталарида вафот этади.

Маҳмуд ибн Вали адиб, минеролог, ўсимликшунос, шоир, табиб, фиқҳшунос, тарихчи ва географ олим сифатида ўзидан кейин ўнлаб асарлар қолдирган. «Равойиҳи тойййиба» («Ёқимли тароват»), «Муҳаббатнома», «Нажми соҳиб» («Ёрқин юлдуз»), «Рисолаи баҳория», «Аҳлоқи Ҳусайний», «Баҳрул асрор» ҳамда 50 минг байтдан иборат шеърлар девони шулар жумласидандир. Афсуски бу асарлар аксариятининг дастхати бизгача етиб келмаган ёки ҳали топилмаган.

Маҳмуд ибн Валига олим сифатида шуҳрат келтирган асар, ҳар бир жилди тўрт қисмдан иборат етти жилдлик «Баҳрул асрор»дир. Мазкур асар Балх ҳокими Нодир Муҳаммадхон топшириғига мувофиқ 1645—51 йиллар орасида ёзилган. Муаллиф ушбу китобини битишда ўзидан олдин ўтган ибн ал-Фақиҳ, Табарий, Истахрий, Ибн Хаукал Масъудий, Абу Дулаф, Яъқубий, Муқаддасий, Ёқут, ибн Фадлон, Зикриёи Қазвиний, Ал-Гарнатий сингари ўнлаб арабийнавис ва форсийқалам олимларнинг асарларидан, ўзининг бевосита сафар кундаликларидан фойдаланган. Бундан ташқари мусанниф рисоласининг баъзи ўринларида «Гершасбнома», «Тарихи курагониён» номли илмий жамоатчиликка кам маълум манбаларга ҳам суянганини уқтиради.

«Баҳрул асрор» тарих китоби бўлса-да, қомусий характердаги асардир. Зероки, унда адиб, бир томондан Мовароуннаҳр, Хуросон, Ҳиндистон, Сарандиб, Шарқий Туркистон ва бошқа ўлкаларнинг тарихи, географияси, этнографияси, маданияти ҳақида маълумот беради. Иккинчи томондан эса, тилга олинган мамлакат, юрт, вилоят, ноҳия, қаря, қишлоқларининг ўзга эллар билан муносабати, эътиқоди, урф-одати, касб-кори, ҳарбий санъати, ҳунармандчилик, деҳқончилик, боғдорчилик, чорвачилик, халқнинг маданий-маънавий юмуши, савдо-сотиғи, дунё бозорига чиқарадиган маҳсулотлари ҳақида аниқ далиллар келтиради. Бундан ташқари китобнинг алоҳида қисмларида турли қитъаларнинг ҳайвонот ва ўсимликлар олами, чашмаларининг минераллари, доривор ўсимликлари, қазилма бойликлари, сув, халқ табобати удумлари хусусида ҳам завқланиб ёзади ва қизиқарли маълумотлар беради.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Маҳмуд ибн Вали тарихий фактлар, воқеаларни, турли манзилгоҳлар манзарасини тарихчи нигоҳи билан кўради, кузатади, ёзувчи диди билан идрок этиб, саҳифага туширади. Асарининг бадиий эстетик қимматини ошириш мақсадида шеърий парчалар билан безайди. Натижада бундай саҳифалар у ёки бу тарихий воқеа, юрт тасвирига бағишланган бадиий лавҳани эслатади. Ёзувчининг ота юрти тасвири фикримизни исботлайди. «Косон Фарғона Ахсикетига қарашли манзилгоҳдир. Унинг гўзал далаларию мафтункор саҳролари ҳамда дилрабо иқлими кўрар кўзни қамаштиради. Ноҳия боғу роғларию экинзорлари равзаи ризвонни эслатади. Жаннатосо бўстонларию ерларининг серҳосиллиги ҳадду ҳудудсиз. Меваларидан ўрик, шафтоли, узум ва қовунлари ҳаддан ташқари зебо ва тотлидир.

Бу ернинг аҳолисидан айниқса, сайййидлардан бўлмиш икки уруғ алоҳида мартабага эга. Уларнинг бирини ойима сайййидлари, иккинчиси эса таёқ сайййидлари дейишади. Даҳбеднинг энг машҳур сайййидларидан Маҳдуми Аъзам, Хўжа Исҳоқ, Хўжа Ҳошим, Хўжа Солиҳлар асли косонликдир. Ушбу сатрлар муаллифининг отаси ҳам косонлик бўлуб, худо раҳмат қилгур Бурҳониддин қилич авлодларидан эди. Унинг насли тайёқ сайййидларига бориб туташади».

Фарғона вилоятининг маркази бўлмиш Андижон ҳақида сўз юритар экан, Маҳмуд ибн Вали шаҳар халқининг сипоҳийлик, жангариликка ўчлигини, халқ доимий ҳарбий тайёргарликда юриши, турли-туман қуроллар ишлаб чиқарилиши, ҳатто қўшчилар ҳам иш пайтида ўзлари билан ҳарбий қурол олиб юришлари ва бунинг сабабини батафсил ёзиб қолдирган. **«Ахси гўзал ва обод шаҳар, шайх ва олимлар маскани, шоир Асириддин ҳам Ахсикатийдир»**, дейди муаллиф. Бухоро эса араб тарихчилари томонидан «Ислом гумбази», «илм ва олимлар чашмаси» деб аталаркан.

Хулоса қилиб айтганда, Маҳмуд ибн Валининг «Баҳрул асрор» («Сирлар уммони») асари Ўрта Осиё ва Хуросон, Ҳиндистон, Сарандиб, Қашқар юртларининг тарихи, илм-фан маданияти, географияси, табиати, аҳолиси, турли ижтимоий табақалар ҳақида мукаммал маълумот берадиган мўътабар китобдир. Бундан ташқари ушбу китоб IX—XIV асрлар орасида араб ва форсий тилда Шарқ тарихи, илм-фани, географиясига доир битилган ўнлаб нодир китоблар, улардаги камёб фикрлар ҳақида маълумот берадиган қимматбаҳо манбадир. Қомусий билим соҳиби, ватандошимиз Маҳмуд ибн Валининг асарлари ҳанузгача ўзбек тилига таржима қилинмаганлиги афсусланарли бир ҳолдир.

Ҳамиджон ҲОМИДОВ,
филология фанлари номзоди, доцент.

ИСТИҚЛОЛДАН ТУҒИЛГАН ИЛҲОМ

Тарихингдир минг асрлар ичра пинҳон, ўзбегим,
Сенга тенгдош Помиру, оқсоч Тён-Шон, ўзбегим.

Эркин ВОҲИДОВ.

МУСТАҚИЛЛИК тўғрисидаги жумҳурият Қонуни шу йилнинг 31 августи куни туғилди. Аммо бу Қонун анча илгари вужудга келганди. У — жумҳуриятимиз Президенти И. Каримов Фармони билан «1991 ЙИЛ — ЎЗБЕКИСТОНДА АЛИШЕР НАВОИЙ ЙИЛИ» деб эълон қилинган куни, 1991 йил жумҳуриятимиз ўқув масканларида биринчи дарс — АЛИШЕР НАВОИЙ ДАРСИ деб қарор қабул қилинган куни вужудга келганди. Йўқ, мен янглишдим. Мустақиллик яна ҳам илгарироқ нишона берган. 1990 йилнинг биринчи чораги: Калинин массивини Абу Али ибн Сино мавзеси деб; Шишкин кўчасини Раҳмат Файзий кўчаси деб; 1-Кутузов кўчасини Абдулла Зоҳидов кўчаси деб ўзгартириш ҳақида Тошижроқўм қарори қабул қилинди. Менинг назаримда, истиқлол ўша кунлардан бошлангандек.

«Ойнинг... ўн беши ёғдули», дейди машойихлар. Ушбу ёғдули кунларга етиб келганимиз чин бўлсин. Биз эндиликда ўзлигимизга қайтмоқдамиз. Аждодларни хотирлаб, уларнинг руҳи покини шод этмоқдамиз. Эндиликда ўша руҳи поклар қўлласин бизни!

БИЗГА УҚИТДИЛАР: «Темур босқинчи,
Ғазнавий ғоратгир, дин эса афъюн.
Ўзбеклар қул эди, бисёр ўкинчи,
Саводсиз бўлганлар аждодинг тайин...»
Ўзгадан ўзгача тарих тўқилиб,
Дарсликлар битилиб, хўп тарошланди.
Подшоҳдан то худо қадар сўкилиб,
Инкор этгувчилар отиб ташланди.
Шукрки, ёлғонининг шум умри битиб,
Аждодин сўроқлаб қолди авлод ҳам.
Омонат ёзилган тарих йиртилиб,
Боболар имлосин ўрганар болам!
Беҳуда кетмади кураш, истаклар,
Жилмайиб юз очди ушбу кун иқбол.
Шодликдан энтикар энди юраклар:
«ЎЗБЕКНИНГ ЮРТИГА ҚАЙТДИ ИСТИҚЛОЛ!»
Истиқлол! — бунчалар гўзалдир номинг,
Нон каби эъзозли, жондек ширин-бол...
Ер шари йўллайди оташ саломин:
«АССАЛОМ ЎЗБЕГИМ, ҚУТЛУҒ ИСТИҚЛОЛ!»
Бу кунга етгунча қанча дард кўрдик,
Фитрат, Қодирий ҳам Чўлпон отилди.
Файзулло, Ботуни тирик топширдик,
Минглаб оқил ўзбек — ўғлон отилди.
Жонлару бегуноҳ тўкилган қонлар—
Эвазига келган ҳурлик бу — ҳалол!
Асли боболардан меросдир зафар,
ЎЗБЕКНИНГ ЮРТИГА ҚАЙТДИ ИСТИҚЛОЛ!

ЎШБУНИ ёзаяпману тарихни эсга оламан. Ассурийлар, македонлар, араблар, мўғуллар, урусиёликлар босқини! Инқилоб ниқоби билан мутелик сари сургалашлар! Аммо юртимизга келган ғоратгирлар бизни абадий қул қила олмаганлар. Ярим дунёни қисқа вақт ичида қўлга киритган Александр Македонский Ўрта Осиёни қарийб тўрт йил деганда эгаллади.

Аммо кўпга эмас!.. Араблар босқини боис тилимиз турли чекланишларга маҳкум этилди. Бироқ аждодларимиз — Қорахонийлар саъйи ҳаракати боис «Девону луғатит турк», «Қутадғу билиг», «Ҳибат ул-ҳақойиқ», «Қиссас ул-анбиё» каби шоҳ асарлар қадимги туркийда битилган.

Ярим дунё ўнлаб йиллар давомида мўғул босқинидан юрак ҳовучлаб яшади. Бу ҳадикларга бизнинг аждодимиз — соҳибқирон АМИР ТЕМУРгина нуқта қўя олди, холос.

Тилимиз яна чекланишга юз тутди. Биргина МИР АЛИШЕР НАВОИЙ ўзининг забардаст қалами билан бу ҳолни бартараф этди.

Бу кун тарих қайтарилмоқда. Биз буюклар авлоди эканимизни яна бир бор исбот этмоқдамиз. Қорахонийлару ҳазрат Навоийдан ибрат олиб, тилимизга давлат мақомини бердик. Маҳмуд Ғазнавий, соҳибқирон Амир Темур, Шайбонийхон боболаримизнинг руҳи поклари қўллади, еримизга мустақиллик ниҳолини экдик. Юртимизга эрк шабадаси ташриф буюрди. Ҳа, аждодлар руҳи олдида юзимиз ёруғ бўлмоқда. Томиримизда Жалолиддину Темур Малик, сарбадорлару Амир Темур, Лутфийю Навоий каби буюк даҳолар қони бор эканлигини жаҳон аҳли эътироф этмоқда. Мен буни дунёнинг турли бурчакларидан Президентимиз номига келаётган табрикномаларни ўқиб, яна бир бор ҳис этдим.

Ўзлигимизни топиб, қадримиз билан қаддимизни тиклаётганлигимиз чин бўлсин!

Жалолиддин аждодим маним,
Ғазнавийга томирим туташ.
Амир Темур — бобо деганим,
Шайбонийхон аймоғим қондош!
Бир қўлида салтанат муҳри,
Биттасида тебранган довот,
Зарбоф кийган юртнинг амири —
Навоийга авлодман, авлод!
Довруғимдан тоғлар тўлишиб,
Қоя бўлган саботим ранги.
Эшитилар минг йиллар ошиб
Бобом урган қилич жаранги...
Искандарнинг шохин синдирган
Спитамен — шу эл фарзанди.
Кисрони ҳам мешда сўндирган
Мард Тўмарис — шу эл дилбанди.
Эрксеварлик қонимда бордир,
Бобур — менман, мен — Улуғбекман.
Сино, Лутфий бирла бир томир —
Мен ўзбекман — ўзимга бекман!
Қалам билан тож кийган бобом,
Қилич билан суяган ҳақни.
Мен буюклар наслидан бино,
Ҳур ўғлиман Мустақил халқнинг!

Дилмурод САИДОВ.

● ЯНГИ РУКН: «ЗАМОН ВА ЁШЛАР» ТАНИШТИРАДИ»

Турсунбой САМАТОВ, 1956 йили Тошкентда туғилган. 1979 йили тиббиёт олийгоҳини тугатган. 1973 йилдан бери матбуотда қатнашиб келмоқда. Ҳикоялари радио орқали, «Ёшлик» ойномасида, турли тўпламларда ва вақтли матбуот саҳифаларида эълон қилинган. 1989 йилда чиққан «Бахт сайёраси меҳмони» фантастик ҳикоялар тўплами муаллифи.

Ҳозир 1-шаҳар касалхонасида шифокор бўлиб хизмат қилмоқда.

ЁШЛАР ҳаёти бўлимига келаётган мактубларнинг деярли тенг ярми «Замон ва ёшлар» саҳифасига тегишлидир. Бу саҳифада берилаётган туркум мақолалар нафақат ёшларни, балки катталарни ҳам бефарқ қолдирмаяпти ва биз бу ҳолдан чексиз мамнунмиз.

Биз «Севгида дастур йўқми», «Ўйлаб қоласан, киши», «Эсдалик учун дастхат» рукнлари остида бундан кейин ҳам баҳсмунозаралар олиб борамиз. Бироқ ҳозирги замон фақат ана шу кишини ҳаяжонлантирадиган мавзулардан иборат эмас. Ёшлар ўртасида касалликлар кўпайиб бораётгани, жиноятчилик ёшариб кетаётгани ва бошқа бир қанча муаммолар борки, бу масалаларни ҳам эътибордан қолдириб бўлмайди.

Ана шу мақсадда биз бир қанча ижодкорларни таклиф этдик. Улар ёшларни ўйлатадиган, қизиқтира оладиган ва сергаклантирадиган мавзуларда туркум мақолалар ёзиб беришга ваъда қилишди. Биз бу ижодкорларга сўз бериш баҳонаси, уларнинг ўзи билан ҳам таништириб борамиз. «Замон ва ёшлар» таништиради» рукни ана шу мақсадда ташкил этилди.

Биринчи ижодкорни ҳаваскор деб атасак ҳам бўлади, чунки унинг асосий касби шифокор, буйрак хасталиги бўйича мутахассис. Лекин ижод соҳасида ҳам у анчагина иш қилган, бу ҳақда ҳали алоҳида фикр юритамиз.

У бизга жуда бир муҳим муаммони айтиб ўтди. Жамият, ёшлар тарбияси учун хавфли бўлган воқеаларга ўз муносабатини билдирди ва энг муҳими, у иллатни фақат танқид қилибгина қолмай, у билан қандай курашиш лозимлигини ҳам кўрсатди. Шунинг учун ҳам Турсунбой Саматов қаламига мансуб, бир-бирига боғлиқ икки мақолани бир саҳифада эълон қиляпмиз.

ЁШЛАР ҲАЁТИ, АХБОРОТ ВА СПОРТ БЎЛИМИ.

МУҚАДДАС ТУЙҒУГА ТУҲМАТ

«МИКРОСКОП ОСТИДАГИ НИКОҲ»НИ ЎҚИБ

Сўнгги пайтларда биз марказий телевидение томонидан беҳаё фильм ва кўрсатувлар, «Собеседник» ва «СПИД-инфо» рўзномалари орқали ана шундай суратларнинг кўплаб берилишига одатланиб қолдик, ҳар ҳолда улар бу соҳада ўзларини етук ҳисоблашади. Москва метроларида юрсангиз ҳам деярли ҳар бир бекатда уятсиз суратлар ва қўлланмаларга дуч келасиз. Айниқса, шарманда сўзлар билан битилган «рисолалар» кишининг ғазабини қўзғатади. Начора, ҳозирча бу соҳа «ишбилармонлари»нинг пайи қирқилмаяпти.

Лекин текин бойлик кетидан қувиб, ана шундай қўлланмаларни ўзимизда қайта ишлатаётган ва тарқатаётган «ишбилармонлар» масаласига келганда жиддийроқ ҳушёр тортиш керак. Чунки ўлда-жўлда ва ярим ҳақиқат китобчалар нафақат ёшларимиз онгини заҳарлайди, балки уларда нотўғри тушунча уйғотади, гап жинсий тарбия ҳақида бораяпти.

Турмушда учрайдиган энг нозик масалалардан бири жинсий ҳаёт муаммоларидир. Кўп йиллар давомида таъқиқлаб келинган бу мавзуда ҳозир кўплаб катта-кичик китоблар босмадан чиқмоқда.

Қадимий ҳинд рисоласи «Кама сутра»дан тортиб шарқ тиббиёт илми зукколарининг қўлёзмаларигача, замонавий сексопатолог олимларнинг илмий-оммабоп асарларидан, то енгил даромад ишқибозларининг «қўлбола» китобчаларигача шу мавзуни қамраб олади.

Инсоннинг жинсий ҳаёт билан боғлиқ масалаларга қизиқиши табиий. Айниқса, ўсмирлар ва ёшлар бундай мавзудаги асарларни қўлдан қўймай ўқишлари ҳеч кимда шубҳа уйғотмаса керак.

Хўш, бу яхшими ёки ёмонми?

Агар илмий-оммабоп асар ёшларнинг билимини оширса, ҳаётда муҳим аҳамиятга молик бўлган, эркак ва аёл ўртасидаги энг нозик муносабатларни тўғри йўлга қўйишга ўргатса, уларга ҳатто энг яқин одаминг билан ҳам маслаҳатлаша олмайдиган масалаларда кўмак берса бу жуда яхши, албатта.

Ёшларимиз қўлига тегаётган жинсий ҳаёт мавзусидаги рисолалар юқорида айтиб ўтилган вазифаларни уддалай оладими? Уларнинг сифати қай даражада? Махсус билимга эга бўлмаган кишилар, айниқса мустақил ҳаётга энди қадам қўйиб келаётган ёшлар ўқиётган асарларини тўғри баҳолай олишлари қийин.

Айниқса, ҳозир биз шўро мамлакати фуқаролари учун жаннат бўлиб туюлаётган чет элнинг бирор қўлланмаси (балки у ерда ҳеч ким ўқимагани учун) шошилинч русчага таржима қилиниб босмадан чиқарилгач, унда нима дейилган бўлса, барини шу пайтгача биздан яшириб келинган соф ҳақиқат деб қабул қилувчи кишилар кўплаб топилади.

Демак, қўлдан келганича ёшларимизга (кўпгина етук ёшдаги кишиларга ҳам) чинни ёлғондан, соф илмий-оммабоп асарларни, киши онгига оғудек таъсир этиб, уни тўғри йўлдан оғдирадиган ва энг ёмони инсон ҳиссиётининг чўққиси бўлган муҳаббатдан маҳрум қилиб, бу буюк туйғуни ҳайвоний ҳирс даражасига тенглаштириб қўядиган, фақатгина енгил даромадни кўзлаб чиқарилаётган китобча-ю, варақалардан ажратиб олишга ёрдам беришимиз керак.

Касбимга тааллуқли бўлгани учун шу мавзудаги кўплаб рисолаларни ўрганиб чиққанман. Айтишим мумкинки, уларнинг камида ярми ҳақиқий илм-фандан бутунлай йироқ, «қўлбола» ёки чет элларда босилиб муваффақият қозонмаган «асар»ларнинг чалакам-чатти таржималаридир.

Мисол тариқасида аввал Москвада, кейинроқ эса пойтахтимиз Тошкентда босилган М. Кинессанинг «Брак под микроскопом», яъни «Микроскоп остидаги никоҳ» китобчасини олайлик. Уни шаҳримиздаги «Импульс» хўжалик ҳисобидаги марказнинг нашриёти босмадан чиқарган. 180 бетли бу китобда беҳаё сўзлару илмдан узоқ фикрларни қўя турайлик, очиқдан-очиқ туҳмат ва ифлосликка ундашлар деярли ҳар бобда учрайди.

Хусусан, 109-бетида шундай сўзлар бор (ўзбек тилига сўзма-сўз таржима қилиб беряпман. — Т. С.):

«Албатта, эркак киши тозаликка риоя қилса-ю, жинсий аъзоларини покиза тутса бу суннат қилгандан кўп марта яхши. Аммо араблар, турклар, эронликлар, афғонлар, Ўрта Осиё халқларининг шахсий гигиенага риоя қилиши ҳали шу қадар қолоқ, даҳшатли аҳволдаки, уларда ўғил болаларни суннат қилдириш касалликдан сақланишдаги чорадир».

107-бетга қараймиз: «Ислом дини ҳукмрон бўлган давлатларда, қиз бола 13—14 ёшга тўлгач, уни мусулмонларнинг муҳаббат худоси (?!! — Т. С.) ҳайкалидаги ёғочдан қилинган закарчага (?!!! — Т. С.) ўтказиб, қизлик пардаси йиртилади ва шундан кейин унга турмушга чиқишга рухсат берилади».

Шунча «билимлар» муаллиф аёл М. Кинессанинг кичкинагина бошига қандай сиғди экан-а?!

Ўзини олий маълумотли шифокор, 75 ёшли аёл деб таништирган муаллиф, наҳотки мусулмонларда ҳеч қанақа «муҳаббат худоси» йўқлигини, аллоҳ ягона эканини, динимизда ҳайкал ясаш (яна жинсий аъзоси билан!) бутунлай таъқиқланган эканини билмаса? Бу нима, мияси суюлган кампирнинг васвасасими? Шундай ҳам дейлик, бўлмаса Тошкентда яшаб, бу алжирашларни босиб чиқариб, халқимиз, динимизни таҳқирлаётган, ёшлар онгини заҳарлаётган «импульс»чиларнинг ақл-идроки қаёқда?

Наҳотки кўриладиган фойдадан фақат кўзларигина эмас, ақллари ҳам шира бойлаган бўлса? Энди «асар»нинг энг машъум жойига эътибор беринг.

102—103-бетларда «олима» йигитларнинг ўз туққан онаси билан, қизларнинг эса ўз отаси билан жинсий алоқада бўлишларига қарши эмаслигини ёзади. М. Кинессанинг фикрича, бу феъл-атвори ёмон бегона одам билан жинсий мулоқотда бўлишдан кўра афзал эмиш!

Қойил-э! Китобчага сўз бошида муаллиф аёлимиз 3 паҳлавон ўғли борлигини бекорга ёзмаган экан-да. Мен китобда учрайдиган кўплаб ифлос, беҳаё ва асосийси ғирт уйдирмадан иборат алжирашларни батафсил келтириб ўтирмадим. Рисоланинг нақадар «илмий» экани юқорида келтирилган парчалардан ҳам аён.

Энг алам қиладигани «келишилган» нархда (ўртача 15—16 сўм) сотилаётган бу оғуни сотиб олаётганлар кўп. Бири нозик масалада билимини ошириш, бошқаси ўқиб, ҳирсини қўзғатиш учун пулини аямаяпти. Бироқ оғу фақат заҳарлаш учун ярайди, холос.

«Калифорния таътиллари», «Нозиктаъб аёл», «Аёл учун эркак» каби номларда баъзан очиқ, баъзан яширин сотилаётган кўпгина «асарлар» ҳам фойдасидан зарари кўп уйдирмалардир.

Хуллас, ошкоралик ва чеклашлар олиб ташланганлигини бу қадар суиистемол қилинишига, «жинсий алоқага доир тарбия» ниқобидаги ярамас «асар»ларнинг босилиши, унинг кенг тарқалиши, кимлардир бундай беҳаёлик туфайли текин даромад орттираётгани, боз устига муқаддас ҳисобланмиш севгининг нозик ҳис-туйғуларининг бунчалик оёқости бўлишига бефарқ томошабин бўлиб тураверамизми?

«ҚАЛТИС САВОЛЛАРГА НОЗИК ЖАВОБЛАР»

МУАЛЛИФДАН: ҳақиқатда фойдали, илм-фан ютуқларига асосланган, жинсий ҳаёт ва жинсий тарбия масалаларига бағишланган илмий-оммабоп асарлар озлиги, борлари ҳам рус тилидалиги шарқона шармҳаё, ўзбекона урф-одатларимизни ҳисобга олган, ўз тилимиздаги рисолани яратиш учун менга туртки бўлди. «Қалтис саволларга нозик жавоблар» номли китобчанинг қўлёзмаси тайёр бўлди. Рисола ўқиш ва тушуниш қулай бўлиши учун савол-жавоб тарзида ёзилди.

САВОЛ: жинсий тарбияни неча ёшдан бошлаш керак? Уни қай йўсинда олиб борган маъқул?

Кўпинча ота-оналар: «Биз жинсий ҳаётни ота-онамиздан сўраб ўрганибмизми, кейинроқ ўзи билиб олади-да, — деган ўй-ҳаёллар билан бўлиб, бу масалага жиддий эътибор бермайдилар.

Ваҳоланки, бу жиддий масала бўлиб, болани тўғри тарбиялаш учун ота-онадан кўп куч-ғайрат талаб қилади. Боладаги қизиқувчанлик, ота-онадан жавоб олмаса, кўчадан, кўпинча ўзидан 1—2 ёшгина катта ўртоқларидан (яна хато), қизиқиб ўрганишга ундайди. Оилада фарзанд туғилиши билан унга катта эътибор билан қараш муҳимдир.

Ўғил дунёга келган бўлса, жинсий олатини (закарчасининг) аҳволи билан танишинг. Моякларининг ёрғоққа тушган-тушмаганини текшириш керак. Агар моякчалар 6 ойлик вақтида жойига тушмаган бўлса, тезда болалар шифокори, яна яхшиси мутахассис урологга мурожаат этишлари зарур. Гап шундаки, мояклари жойига тушмаган бола, балоғат ёшига етганда ота бўлиш бахтидан маҳрум бўлиб қолиши мумкин.

Гўдак болаларда учрайдиган бошқа бир ҳолат, закарининг эрекцияси (таранглашуви) хавфсиз ҳисобланиб, соғлом болаларнинг барчасида бўлиб туради.

Гўдак қиз бола бўлса, унинг жинсий йўлларидан баъзан оз миқдорда пушти суюқлик чиқиши, сут безларининг қатиқлашуви нормал ҳол эканини билиш керак. Демак, жинсий тарбия, бола дунёга келганидан бошлаб, то балоғат ёшига етгунича давом этади. Бола 1,5 ёшга етганидан сўнг, ота-онасининг жинсий яқинликларини нафақат кўриши, ҳатто эшитиши ҳам унинг руҳиятига салбий таъсир кўрсатади.

Фарзандлар тўрт ёшидан бошлаб бирга чўмилтирилмасликлари керак. 7—8 ёшли болаларнинг 15—28 фоизи эркак ва аёл ўртасида жинсий алоқа бўлишини билар эканлар (Д. Н. Исаев 1980 й.) Демак бу ёшдаги болалар иложи борича, ота-онасининг ётоғидан узоқлаштирилгани маъқул.

(Давоми 8-бетда)

Адабиёт ва санъат

• *Меросимизни ўрганамиз*

«...МИСКИН ДИЛИМНИНГ ШОДУМОНИ СЕН ЎЗИНГ...»

МУЛЛА Қўшоқ Тошмуҳаммад ўғли — Мискин 1880 йилда Тошкентнинг Девонбеги маҳалласида темирчи оиласида дунёга келди. 12 ёшларида отасидан етим қолган Мискин ҳаётда кўп машаққат ва маҳрумиятларни бошидан кечирди. Бир неча вақт амакиси Ҳошим новвойнинг қўлида тарбияланиб, ундан новвойлик ҳунарини ўрганди. Бу билан қаноатланмай, ота касби темирчилик ҳам қилди. Шундай қилиб, у Октябрь воқеаларига қадар гоҳ новвойлик, гоҳ темирчилик билан шуғулланди. Ниҳоят, бир неча ёр-дўстларининг маслаҳати ва кўмаги соясида кичкинагина дўконча очиб, боққоллик қила бошлади. Шунча оғир ва машаққатли ҳаёт йўсуни «насиб» этганлигига қарамай, Мискин ўзидаги билим ва маърифатга бўлган ҳавас-интилиш натижасида бир амаллаб мадрасага кирди. Уни муваффақиятли тамомлади. Ўз замондошлари орасида ўқимишли ва кенг маълумотли шахс сифатида танилди.

Мискин мадрасада, бўш вақт топгудай бўлса, Навоий, Жомий, Фузулий, Машраб каби улуғ шоирларнинг асарларини мутоала қилиш билан банд бўлар, ўша даврда чиққан .бир неча рўзномаларнинг фаол обуначиларидан бўлиб, уларни мунтазам ўқиб борар эди. Шунингдек у 10—12 ёшларидаёқ «Мискин» тахаллуси билан шеърлар ёзишга киришган эди. Шундай қилиб, Навоийнинг юксак башарий ғоялари, Муқимий ва Фурқатнинг халқчиллик ва маърифатпарварлик қарашларининг баракали таъсири замирида вояга етган Мискин яхши фазилатларни шеърий созига чуқурроқ сингдириб, уни ўз ижодий имкониятлари доирасида тараннум қилишга киришди.

У ўз шеърларида жаҳолат, бидъат ва хурофотни қоралади. Халқни маърифат ва маданиятни эгаллашга қизғин ташвиқ этди.

Мискиннинг нозик бадиий дид билан битилган лирик шеърлари ўзбек мумтоз шеъриятининг энг яхши анъаналари ва инсонпарварлик туйғуларидан файз олиб, вояга етди. Шоирнинг ғазал, мурабба, мухаммас, мусаддас ва рубоий каби лирик шаклларда ёзилган шеърларида соф ва реал инсоний муҳаббат куйланади. Ҳаёт ва инсонга хос мислсиз кўркамлик, сержилва гўзалликка нисбатан бўлган мафтунлик шоир лирикасининг етакчи ғоявий йўналишини ташкил этади. Шу нарса эътиборга лойиқки, Мискин лирикаси «соф эротик ишқибозлик»ни эмас, балки турмушдаги одамий муҳаббатнинг ҳам масрур, ҳам аламли серможаро жиҳатларининг реалистик тасвирини акс эттиради. Шоир ўзи яшаб турган бўғиқ ва адолатсиз муҳитда муҳаббатнинг пулга сотилишини аччиқ алам билан куйлайди. У бир ғазалида:

Халқ аро бордур масал:
«Ошиққа зўру ёки зар»,
Менда йўқ бу иккиси, бечора
айланcун қулинг,—

дейдики, бу икки мисра шеър Мискин лирикасида яққол сезилиб турган шикоятли садонинг аниқ изоҳи деса бўлади.

Мискин шеърларининг тили содда ва равон, ифодаси ихчам ва серзавқ, ўйноқи бўлганлигидан халқ орасида жуда тез тарқалган, уларнинг кўпи ҳанузга қадар машҳур ҳофизлар тарафидан куйланмоқда. Афсуски, шоирнинг ижодий мероси пароканда ҳолда бўлиб, ҳанузгача бирон тўпламга жамланган эмас.

Мулла Қўшоқ Тошмуҳаммад ўғли — Мискин то 1935 йилларга қадар турли маданият ва маориф ташкилотларида ишлади. У оғир бетобликдан сўнг 1937 йилда Тошкентда вафот этди.

Муҳсин ЗОКИРОВ,
филология фанлари номзоди.

• *ҒАЗАЛЛАР* •

МИСКИН

ИФШО ҚИЛАЙМУ-ҚИЛМАЙ

Ишқингни э париваш ифшо қилайму-қилмай,
Фарёд уриб ғамингдан ғавғо қилайму-қилмай.
Олмоқ бўлиб висолинг бозори ишққа кирдим,
Дегил ўзингки эмди савдо қилайму-қилмай.
Бундоқ очиб жамолинг, чиқсанг бўлиб хиромон,
Бу жону дилни сенга шайдо қилайму-қилмай.
Лаъли лабингни васфин минг йил десам туганмас,
Юздан бирини айтгил ишо қилайму-қилмай.
Хуморимаң ичолмай васлингни бодасини —
Кўксимда дарду ҳасрат пайдо қилайму-қилмай.
Олмиш хаёлу ҳушим наргизларингни фикри,
Девоналиқ ўзимға барпо қилайму-қилмай.
Ноз уйқусида борсам Мискин агар ногоҳ —
Куйган танимни унга ошно қилайму-қилмай.

• *ҒАЗАЛЛАР* •

ҚУЛИНГ

Умрлар ишқингдамен оввора, айлансун қулинг,
Марҳамат бўлғайму деб мен зора, айлансун қулинг.

На бўлур мен ҳастаға бир ноз ила боқсанг кулиб

. . . .

(эски китобдан шу мисрани ўқиб бўлмади — М. З.).

Ул замонлардин бери бемор ишқинг бўлмишам,
Борму раҳминг заррача бемора, айлансун қулинг.

Бир тараф ҳажру фироқинг, бир тарафдур иштиёқ,
Менда йўқ бул иккисига чора, айлансун қулинг.

Кўп эрур ошиқларинг, йўқдур вале ким мен каби,
Бир замон зулмингни қил ағёра, айлансун қулинг.

Халқ аро бордур масал: ошиққа зўру ёки зар,
Менда йўқ бу иккиси, афтода айлансун қулинг.

Гар жафою жабр қилсанг сабр этар бу Мискининг,
Бемалолу беғараз, бечора айлансун қулинг.

КИМГА ДЕЙ?

Оҳ, миллат, еб ғамингни куйди жоним кимга дей!
Бир эшитмайсан фиғоним, бу фиғоним кимга дей!
Дарди ҳажринг торта-торта тарҳи рангим ўлди зард,
Мен сени қайғунгда доим бағри қоним, кимга дей!
На бўлур бир йўл карамдин арзима тутсанг қулоқ,
Сендан ўзга ҳасрату рози ниҳоним кимга дей!
Шеър кўп Тошкентда, шоир йўқ десам эрмас ажаб,
Нуқтадон билгай буни ёна баёним кимга дей!
Ҳажв дерлар шеър ила ҳикмат гапирсам билмайин,
Яхши бўлса бидъатим, яхши-ёмоним кимга дей!
Хоҳ назму, хоҳ мақола бирла айтсам тўғри сўз,
Ёқмагай, албатта, ҳеч шеъру забоним кимга дей!
Минг фиғон, беилм, ғафлат илгида бўлдим адо,
Бу адоликда мени чеккан фиғоним кимга дей!
Илмликларни кўрармен доимо дилшоддир,
Илмсизликдан оқар ашки равоним кимга дей!
Илм эмас улким амалдин бўлмаса валлоҳ асар,
Беамал олим туриб нутқи равоним кимга дей!
Мискинийдек кеча-кундуз орзуйи илм этиб,
Илм васфида туганмас достоним кимга дей!

1914 йил.

АЙЛАМА

Гул юзингга сумбули зулфинг паришон айлама,
Лола бағрин доғ этиб, гул ғунчасин қон айлама,
Кезмагил бозораро ҳуснинг намоён айлама,
Ишқ элини йиғлатиб, кўзини гирён айлама,
Эй ситамгар, мунча ҳам оламни сўзон айлама.

Кабк ила товус адоси қомати зеболаринг,
Оҳую чин ҳам асири наргиси шаҳлоларинг,
Ҳар замон мужгон ўқин отганда қоши ёларинг,
Оҳ уриб ҳар гўшада басмил ўлиб шайдоларинг,
Мақсадинг қатл эрса, кўп дилларни вайрон айлама.

Ошиқ ўлдим найлайин ҳусну жамолинг бир кўриб,
Мубтало бўлдим нетай ширин мақолинг бир кўриб,
Оҳки бир бўса дедим лабингда холинг бир кўриб,
Сабри тоқат қолмади тиғи ҳилолинг бир кўриб,
Қил тараххум бундин ортиқ зору нолон айлама.

Хўблар ичра нетай, ширин забони сен ўзинг,
Нозанинлар ҳайлининг шўхи замони сен ўзинг,
Бу кўзимнинг нури ҳам, жисмимни жони сен ўзинг,
Найлайин Мискин дилимнинг шодумони сен ўзинг,
Лутфи эҳсонингни мендан зарра пинҳон айлама.

Тўплаб, нашрга тайёрловчи: **М. ЗОКИРОВ.**

• *Кино санъати янгиликлари*

«ЎҒРИ ҲАМ ОДАМ»

КИНО санъати ихлосмандлари орасида Исамат Эргашевни танимаганлар бўлмаса керак. Чунки бу камтарин ижодкор аллақачон томошабинлар эътиборига тушган. У қатор киноасарларида турли характердаги образларни талқин этдики, бу қаҳрамонлар кино мухлисларини бефарқ қолдирмади.

Кино оламига актёр сифатида кириб келган ижодкор кейинги йилларда режиссурада ўз кучи ва иқтидорини синаб кўрди. Ўзига яраша тажрибага эга бўлиб, кейинчалик режиссёр сифатида иш бошлаган ижодкор «Тош санам» номли илк фильми биланоқ томошабинлар эътиборига тушди. Сўнгра у «Темир хотин» ва «Темир эркак» номли ажойиб кинокомедияларни экранлаштирди. Айтиш керакки, бу экран асарлари халқимиз меҳр-муҳаббатини қозонди. Бундан илҳомланган Исамат Эргашев янги кинокомедияни суратга олишга киришди. Режиссёрнинг томошабинлар ҳукмига ҳавола этмоқчи бўлган бу янги асари итальян драматурги Альдо Николанинг «Асосий репетиция» деб номланувчи пьесаси асосида бўлиб, унинг сценарийси таниқли ўзбек кинодраматурги Маҳмуд Тўйчиев қаламига мансуб.

«Ўғри ҳам одам» деб номланувчи бу янги киноасар воқеалари асосан бир оиланинг қилган ножўя ишларидан иборат. Гап шундаки, бу оиладагилар бошқалардан ажралиб туришади. Нега деганда оила аъзоларининг барчаси ўғри. Кунларнинг бирида улар катта бир амалдорнинг қизини ўғирламоқчи ва бунинг эвазига катта пул ишламоқчи бўлишади. Улар пухта ишланган режа асосида ишга киришишади. Ўғри оила бошлаган ишнинг ишкали чиқади. Чунки ўғирланган қиз амалдорнинг қизи эмас, балки унинг хизматкори бўлиб чиқади.

Шундан сўнг улар янги режа тузишади, яъни ҳалиги ўғирланган хизматкор қиз ёрдамида ўз мақсадларига етмоқчи бўлишади. Хизматкор қиз ҳам рози бўлиб, улар қайтадан ўғирликка боришади. Аммо бу сафар ҳам омадлари юришмайди. Негаки улардан олдинроқ ҳалиги амалдорнинг эркатойи бошқалар томонидан ўғирланган эди...

Тасвирчи Рифқат Иброҳимов лентада муҳрлаётган бу киноасар «Юлдуз» ижодий уюшмасида яратилаётган бўлиб, унда таниқли санъаткорлардан Наби Раҳимов, Римма Аҳмедова, Ғиёс Раҳматов, Матёқуб Матжонов, Дилбар Икромова, Фарҳод Аминов ва бошқалар турли феъл-атвордаги қаҳрамонлар ролларини ижро этишмоқда.

Киноасар Андижон вилоятининг Хўжаобод ноҳиясидаги Булоқбоши қишлоғида ва Қирғизистоннинг Ўш вилоятида суратга олинмоқда.

Режиссёр Исамат Эргашев бу янги асари билан ўз мухлисларини янада кўпайтириб, уларни хурсанд этади, деган умиддамиз.

Раҳматилла БЕРДИЕВ.

Уста фожиаси

• БЎЛГАН ВОҚЕА •

МАҲАЛЛАДА уни ҳамма «Коля амаки» ёки оддийгина «Николай ака» деб чақирарди. Николай ака етмиш ёшни «уриб» қўйган, нисбатан анча ёш кўринадиган, қора соқолли киши эди. Гарчи эти устихонига ёпишган, шундоққина суяклари саналиб турадиган ботиқ кўкси, заъфарон ранги нохуш кайфият уйғотса-да, филдек кучи бор эди: қишнинг қаҳратон кунларида ҳам, жазирама иссиқларда ҳам бировларнинг уйида тўхтовсиз ишларди. Дам олиб ўтирганини учратмаганман, гаплашиб туриб ҳам ишлайверарди. Ишламаса сувсиз ҳовуздаги балиқдек ночор сезарди ўзини. Атиги ликиллаган икки-уч тиши қолган оғзи носдан бўшамасди.

Николай ака маҳалла бурчагида икки томондан тирговуч билан тираб қўйилган кулбада сочлари оппоқ, қаримсиқ хотини, икки ўғли билан яшарди. Унинг ён-атрофида уруш пайти кўчиб келиб қолганлар истиқомат қилишарди. Болалигимизда пасха байрамлари стол атрофида тизилиб олиб, бор овозлари билан ашула айтадиган маст-аласт кишиларни томоша қилардик. Бизга бўялган тухумлар беришарди. Камдан-кам ароқ ичадиган Николай ака байрам кунлари «ғирт» бўлиб олар, болакайларни тухум билан сийларди. Ён қўшнимиз, художўй Бабушка (асл исмини билмасдик) нинг қизи Мария опага худо берарди — оёғида туролмайдиган даражада ичиб, кўчаларда тентираб юрарди. Бабушка астойдил чўқиниб, қизини қарғарди:

— Ҳозиргиларда имон-эътиқод қолмади. Черковга боришмайди, молдек ичишади. Мана, Николай, ўзи топилмас уста, лекин бор пулига кўкнор ичади.

— Николай ака, кўкнор ичадими? — сўрадим Бабушкадан.

— Ой-ой, роса ичади, ичмаса ўлади.

Николай аканинг ҳаётига қизиқишим ошиб борарди. У бизникига имоpат қургани келди-ю, бунга имконият топилди. Уста билан шартнома туздик. Маълум миқдор пулни ўзига бердик. Зинғиллаганча чиқиб кетди. Кўп ўтмай чоғроққина халтачада кўкнор кўтариб келди. Темир тароқ топиб олган калдек хурсанд, ўзича ғинғиллаб ашула айтади. Уни кузатиб турибман. Уста косага қуюқ қора чой қуйди. Сўнг бир қисим кўкнорини кир матога солиб, болғаси билан майдалади. Уни пайтавага ўхшаган бир парча латтага тўкиб, косадаги кўкнорни чойда ёрилган бармоқлари билан обдон эзғилади. Бўтана суюқлик ҳосил бўлди. Николай ака ўз ишига шунчалик берилиб кетган эдики, юз-кўзларига қўнган пашшаларга ҳам эътибор бермасди. Косадаги кўкнорини ютоқиб ичиб бўлгач, томоғини қаттиқ қириб йўталди, мўйлаби-соқолларини силади ва негадир тиржайди. Косага яна чой қуйди, бармоқлар яна ишга тушди. Уста то кўкнорнинг кучи тугагунча эзғилаб, икки-уч бор косани тўлдириб-тўлдириб ичди. Сўнг кўкнори туппасини оҳиста газета парчасига тўкиб, офтобга ёйди. Бу орада ош келди. Уста сал нарида итини қучоқлаб ўтирган ўғлини чақирди. Ота-бола ўзаро суҳбатлашиб, ош ейишга тушди. Николай ака ошни иштаҳа билан ошалаб ер, пешонасидан реза-реза тер оқарди. Ниҳоят қорни тўйиб, тили тагига бир чимдим нос отди-да, пинакка кетди. Ўғли отасига саргузашт китоб ўқий бошлади. Ҳар замонда: «Па-ап, эшитяпсанми?» деб қўярди. Шунда отаси чўчиб бошини кўтарар, ўзича завқ билан кулиб, «Қизиқ экан», дерди. Аслида у ҳеч нарсани эшитмас, кўкнори хаёллари билан банд эди...

Бир куни Николай акадан кўкнорига қандай ўрганганини сўзлаб беришни сўрадим. У коса тўла суюқликни учинчи бор симириб, нос чекди, юзларига қизил югурди.

— Сибирдан тўғри Қозоғистонга кўчиб келдик, — дея ҳикоясини бошлади у. — Ниҳоятда гавдали, азамат йигит эдим. Чорвадор бойнинг қўйини боқдим. Қозоқлар жуда меҳмондўст, кўнгли очиқ халқ. Ҳар куни қозон тўла гўшт қайнайди, беш бармоқ пишади. Аввалгидан ҳам тўлишиб, қорин қўйдим. Юрганда харсиллардим. Хўжайин бир куни маслаҳат берди: «Ихчамлашнинг йўли бор. Ҳар куни шундан жиндек ичиб турсанг, нозик йигитчага айланасан». У пайтларда ўлгудек ичардим. Ароқ сероб эди. Шундай қилиб, жиндек-жиндек ичиб юриб, кўкнорига ўрганиб қолдим. Устачилик ҳам қўлимдан келарди. Кўкнорига пул ишлаш учун одамлар уйида ишлашга ўтдим. Роса кўп пул топардим. Лекин ҳаммасини кўкнорига сарфлардим. Кайф қилиб олгач, тўхтовсиз ишлардим, қандайдир кўринмас куч тинч ўтиргани қўймасди. Баъзилар кўкнори ичишса, чалажон бўлиб ётишади. Мен эса ишлайман...

Дарвоқе, тўхтовсиз ишлаш Николай аканинг устачилик маҳоратини оширди. У теша, пойтеша, болта, андоваларни шундай санъат билан ишлатардики, томоша қилиб, завқланардик. Устанинг ноёб одати бор эди — тахта танламасди. Бошқалар ташлаб юборган тахталардан пол қоқар, ажойиб жовонлар ясарди. Чинозга бориб, Николай ака қурган иморатларни кўздан кечирсангиз, устанинг маҳоратига тан берасиз. Иморат қирралари, бурчаклари тўғри чиқарилган, ойнадек текис сувалган. Иморат чинни идишдек жаранглайди. Эшик-деразаларнинг кўркамлигини айтмайсизми? У ясаган эшик-дераза, ром ва жовонларнинг пишиқлиги, ёзда ҳам, қишда ҳам бирдек туриши одамларни ажаблантирарди.

Николай ака сомонли лойни қуйидагича тайёрларди: аввал сомонни майдалаб қирқиб, тупроқ билан аралаштирарди. Сўнг плёнкани ерга тўшаб, устига сомонли лой ташларди. Икки-уч кун плёнка билан ўраб, «дим»лаб қўйилган лой халимдек юмшоқ, сирачдек ёпишқоқ бўларди. Уста баъзан бирор ёриқ ёки қийшиқ жойни тўғрилаш учун соатлаб ишларди, токи кўнгли жойига тушмагунча тўхтамасди. «Одамлар мен қурган иморатлардан завқ олишсин, раҳмат дейишсин», дерди уста. Ана шундай ҳалол-пок меҳнат унинг обрўйини оширди: Николай акани сўроқлаб Қозоғистон, Тошкент, Сирдарёдан одамлар келар, баъзан пойтахтдаги амалдорлар уни олиб кетишарди.

Юксак қурувчилик, дурадгорлик санъатини эгаллаган устанинг бири икки бўлмас, лаънати кўкнори унинг топган-тутганини елга совурар, оиласи бошига кулфатлар ёғдирарди. Эрининг тирик «темир одам»га айланиб қолганидан, рўзғор ташвишларидан куйган аёлнинг умри шамдек сўниб борарди. Кунлардан бир кун уни поезд босиб кетди, катта ўғли бировни ўлдириб қамоққа тушди. Энди кичкина ўғли отасига эргашиб хонадонма-хонадон юрар, ҳеч ким йўқ пайтида кўкнори ичиб, мажолсиз чўзилиб ётарди. Николай ака оила ва фарзандлари тақдирини идрок этолмасди назаримда. У фақат иш ва кўкнори ичишнигина ўйларди. Бошқа нарсаларни сариқ чақага ҳам олмасди. Хотини ҳалокатидан сўнг уйини сотди. Энди ота-бола иморат қурдираётган кишиларникида яшардилар. Одамлар уларга эски кийимларини беришар, баъзилар янги костюм-шим совға қилишарди.

— Бир куни хотиним мени Сибирга, қариндош-уруғлар олдига олиб кетмоқчи бўлди, — деб ҳикоя қилганди Николай ака. — «Коля, у ерда кўкнорини эсдан чиқарасан, биз ҳам одамлар қатори яшаймиз». Бояқиш хотиним тирноғимгача кўкнори сингиб кетганини, мени даволаш бефойдалигини билмас эди. Поездда кетяпмиз. Ярим йўлга борганда шунақаям хумори тутдики, аъзойи баданим қалтирай бошлади. Ҳар эҳтимолга қарши кўкнорини туйиб, халтага солиб олганман, лекин ичишга қўрқаман. Ниҳоят чидолмасдан ҳожатхонага кирдим. Оғзимга кўкнорини солиб, сув аралаштириб, шимишга тушдим. Узоқ ўтириб қолибман шекилли, эшикни дамба-дам тақиллатишарди. Сибирга минг азобда етиб келдик. Кўкнори тугаган, унинг ҳумори қўймайди. Хотиним магазиндан уч-тўрт шиша ароқ олиб келди. Молдек ичдим. Қани энди хумор босилса! Ароқ кўкнорининг ўрнига ўтмас экан. Яна Ўзбекистонга қайтиб келдик...

Уста ёз бўйи ичган кўкнорилари туппаларини қуритиб, қопларга жойлаб, эҳтиётлаб сақлар, қишда ўшани ичиб, ҳуморини босарди. Бунинг учун кўкнори қолдиқларини идишга солиб қайнатар, сўнг ўзи ясаган махсус мосламада прессларди.

Гиёҳвандликка ҳужум бошланди. Кимнинг уйида икки-уч дона кўкнори топилса ҳам жавобгарликка тортиларди. Одамлар Николай ака хизматидан фойдаланмай қўйишди. Чиноз район коммунал хизмат кўрсатиш бўлимининг собиқ бошлиғи Рустам Эшонхўжаев ночор аҳволда қолган устани «Христианлар қабристони» қоровуллигига тайинлади. Энди у қабристон ёнига омонатгина кулба қуриб шу ерда яшай бошлади.

Бир куни Николай ака кулбаси томига қаердандир топиб келган кўкнорисини ёйиб, қуритаётганда ички ишлар бўлими ходимларидан бири кўриб қолди. Оёғини ерга теккизмай олиб кетишди. Уни ашаддий гиёҳванд сифатида «ойнаи жаҳон» орқали кўрсатишди, рўзномаларда ёзишди. Лекин Николай аканинг тенги йўқ уста эканлиги, юзлаб ажойиб иморатлар қурганлиги ҳақида ҳеч ким оғиз очмади. У обрў-эътиборли одамлар учун ҳам гўзал бинолар қурган эди. Ўшаларнинг бирортаси бахти қаро устанинг ёнини олмади. Ёнини олган тақдирда ҳам ҳаётини сақлаб қололмасди. Уста учун кўкнорисиз ҳаёт ўлим билан баробар эди.

... Николай ака икки йилдан сўнг яна маҳалламизда пайдо бўлди. Энди уни таниш қийин эди: қадди букчайиб ҳассасига таяниб қолган, ич-ичига тушиб кетган кўзлари одамларга илтижо-ўтинч билан боқарди. Уста ўзи қурган бинолар ёнидан оёқларини зўрға судраб ўтар, лоақал бир чимдимгина кўкнори топилишини истарди. Афсуски унинг бутун ҳаёти, соғлиғи, оила аъзоларини ямлаб ютган машъум кўкнори энди ҳеч кимда йўқ эди!

Уста қабристон ёнидаги ночор кулбасига деярли судралиб борди. Тун қоронғусида қабрларга ўрнатилган хочлар ваҳимали кўрина итлар тинимсиз акилларди. У увада кўрпага ҳолсиз чўзилди. Сарғайиб кетган бармоқлари худди кўкнори эзаётгандек қимирларди. Ана, сариқ юзларига табассум ёйилди. Хаёлида бир коса кўкнори ичгандек туюлди. Вужуди енгиллашди. Аъзойи-баданини титроққа солаётган хумор азоби тўхтади. Устанинг жабрдийда руҳи қабристонни бир айланиб, дорул бақога учиб кетди...

... Чинознинг христианлар мозорида ғарибгина бир қабр бор. Бу қабр остида қўли гул уста, тенги йўқ дурадгор, ўзига хос устачилик санъатини яратган ва охир-оқибатда кўкнори қурбони бўлган Коля амакининг чириган суяклари ётибди.

Мен ичкиликка берилган қобилиятли кишилар, наша-кўкнориларнинг лаҳзалик «ҳузури»га алданган ёшларни кўрсам уста фожиаси ёдимга тушади, уларни йўлдан қайтаргим келади...

Эсон ҚОСИМОВ.

• Хориждаги ватандошларимиз қўшиқларидан

«АЛЛА БЎЛГИН, АЛЛА БЎЛ!»

ҲУРМАТЛИ муштарийлар! Биз аввалги чиқишларимиздан бирида хорижий юртларда яшаётган ватандошларимизнинг «Ёр-Ёр» («Ўланак»)ларидан намуналар чоп этган эдик. Мазкур мавзуни яна давом эттирмоқчимиз. Қуйида Афғонистонда ўзбек тилида чоп этиладиган «Юлдуз» рўзномасидан олинган ва у ердаги ўзбек аёллари томонидан куйланадиган «Алла» қўшиғининг бир матнини келтирамиз:

«Ўзбек миллиятининг ботур ва жасур оналари ҳам алла айтиб болалар бешигини ва алғунчаги (беланчаги)ни тебратиб болаларини ўтқизадилар.

Шу асосида ўзбек тилининг ёш шоири Қуддус Қилич асрий ва замонавий услубда ўз таъби ва ўйларини бир алла шеър айтиш билан кўрсатган.

Алла бўлгин жон болам,
Мен сенга қурбон болам,
Боғимда сан булбулим,
Сан-сан тўтийи дилим,
Алла бўлгин, алла бўл!

Кифтингга милтиқ осиб,
Тоғу-тошларни кезиб,
Қилгин ўлкани обод,
Ёвлар бошини кесиб,
Алла бўлгин, алла бўл!

Бир қўлга милтиқ олиб,
Бир қўлингга қалам ол,
Жангларда ботир бўлиб,
Берма душманга маҳол,
Алла бўлгин, алла бўл!

Аёл — эркак бир бўлиб,
Бир-биризга қўл бериб,
Ўлкани обод айланг,
Ёвлар тухмини қириб,
Алла бўлгин, алла бўл!

Вақту замон ўтгувчи,
Ўлка сенга қолгувчи,
Бир бўлиб қувватласанг,
Етмас душманнинг кучи,
Алла бўлгин, алла бўл!

Араб алифбесидан ҳозирги ёзувга ўгириб, айрим тузатишлар билан оққа кўчирувчи:

Д. МУРОДОВ.

Ойнаи жаҳонда

КЎРИНГ, ТОМОША ҚИЛИНГ

Душанба, 9

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Сирли қулф». Мультфильм.
18.30 Бокс бўйича халқаро турнир арафасида.
19.00 «Ишбилармонлар ҳузурида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Хотира». Шоир Асқар Қосимов.
20.25 «Кўҳна созлар». Уста Абдунаби Абдуғофуров.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Иқтисодий мустақиллик муаммолари».
21.55 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Сабр косаси». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Ассалому алайкум» (такрор.).
19.30 «Шаҳар юмушлари».
20.00 «Лаҳза». Хабарлар.
20.10 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
20.25 «Медео сардорлари». Телефильм.
20.35 «Ўзингни эр билсанг...».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.05 «Ҳамшаҳарлар».
23.05 «Лаҳза». Хабарлар.

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!

Профилактика муносабати билан душанба, 9 декабрь куни МТ—«Орбита IV» кўрсатувлари соат 7.00 дан 15.30 гача ЎзТВ I канали орқали намойиш этилади.

● МТ

«Орбита IV»

7.00 «Тонг».
9.35 Евпаторияда халқаро болалар театри фестивали.
10.50 Футбол шарҳи.
11.20 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Даҳшатли нур» (Аргентина).
11.30 «Бу жуда зўр-ку, шеф». Телевизион бадиий фильм премьераси (Чехо-Словакия).
12.30 ТСН.
12.50 «Джаз портретлари». «Лидер» ансамбли (АҚШ).
13.55 «Телемикст».
14.40 «Ён дафтар».
14.45 Бу сизга керакми!
15.00 «Биржа учувчиси».
15.10 «Бу бўлган, бўлганди...».
15.30 ТСН.
15.55 «Дон Кихот ва Санчонинг тирикчилиги». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 1-серия («Грузияфильм», «Мигель санчес инфанте» фирмаси, Испания).
17.05 Болалар соати (француз тили дарси билан).
18.05 Фигурали учиш. СССР чемпионати. Эркаклар. Эркин программа. Киевдан кўрсатилади.
19.00 ТСН (сурдо таржимаси билан).
19.15 «Сен туфайли фақат кўзёши». Мультфильм.
19.30 «Бозор қонунларига биноан». «Мен русча сўзлашмоқчиман...». 1-кўрсатув.
20.00 Фигурали учиш. СССР чемпионати. Кўргазмали чиқишлар. Киевдан кўрсатилади.
21.30 Информацион программа.
22.05 Футбол шарҳи.
22.35 «Муаллифлар ойнаижаҳони».
00.20 Профессионаллар ўртасида олти кунлик халқаро велосипед пойгаси.
01.00 ТСН.
01.15 «Ҳақиқат ва гулхан».

● МТ

«Дубль IV»

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.
9.15 «Ишбилармон кишилар даври».
10.15 Итальян тили.
10.45 Рус маданияти ҳақида суҳбатлар.
11.25 Нижний Новгородда II фольклор фестивали.
12.00 «Сиғиниш». Ҳужжатли фильм.
12.30 Телевизион ахборот тижорат кўрсатуви.
13.00 «Дўстларимнинг ажойиб фазилатлари». Анна Андреевна уйида. 1-қисм.
13.30 «Петербург могиканлари». С. Юрский «Кюхля» спектаклида.
14.00 «Голландияда бир ой». Фильм-балет.
15.15 «Чеҳрангиз ёдимизда».
16.10 «Телевизион мусиқий абонемент».
17.30 Мультфильм.
17.45 «Ҳайвонот оламида» (сурдо таржимаси билан).
18.30 Сузиш. Европа чемпионати. Германиядан кўрсатилади.
19.30 «Эртанги кунга бугун ҳозирлик кўрилади».
19.45 «Қирралар». Бадиий-публицистик кўрсатув.
20.25 Эълонлар.
20.30 Хабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.05 «Нарти» отлар театри.
22.00 Мусиқий коллекция.
22.25 «Бешинчи ғилдирак». Бадиий-публицистик кўрсатув.
23.25 Эълонлар.
23.30 Хабарлар.
23.50 «Бешинчи ғилдирак» (давоми).

Сешанба, 10

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.10 Болалар учун концерт.
18.35 «Шаҳар бедарвоза эмас». Бевосита мулоқот.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Чустий лирикаси.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Спортлото».
21.30 «Сайрамнинг бахти». Тожикистон халқ артисти Сайрам Исаева ижоди ҳақида.
22.25 «Автомобилдан сақланинг». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.55 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Соғлом бўл, болакай».
19.30 Мусиқий жилолар.
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 «Бумеранг». Экологик кўрсатув.
20.40 «Умрга тенг рақс». Галия Измайлова.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.05 «Кинонигоҳ».
23.55 «Пульс». Хабарлар.

● МТ

«Орбита IV»

7.00 «Тонг».
9.35 «Эфирда мусиқа».
10.05 Болалар соати (француз тили дарси билан).
11.05 «Айбсизлик презумпцияси». Бадиий фильм («Ленфильм»).
12.30 ТСН.
12.50 Фигурали учиш. СССР чемпионати. Кўргазмали чиқишлар. Киевдан кўрсатилади.
14.25 «Телемикст».
15.10 «Савдо растаси».
15.25 Биржа янгиликлари.
15.50 Останкино концерт студиясида академик Н. М. Амосов билан учрашув.
16.10 «Дон Кихот ва Санчонинг тирикчилиги». Телевузион бадиий фильм. 2-фильм. 2-серия.
17.25 «Ўрмон хроникаси», Мультфильм.
17.35 «Болалар мусиқий клуби».
18.20 «Чемпионлар билан биргаликда».
18.35 «Мангуликка айланган лаҳзалар».
19.00 ТСН (сурдо таржимаси билан).
19.15 «Қизиқувчилар олами».
19.30 «Лойиҳа-30».
20.05 «Шеф, қайтинг». Телевизион бадиий фильм премьераси.
21.30 Информацион программа.
22.05 «Нима! Қаерда! Қачон!».
23.15 «Ҳаммаси шу ердан бошланади...». Н. А. Некрасов таваллудининг 170 йиллигига.
00.15 Профессионаллар ўртасида олти кунлик халқаро велосипед пойгаси. Крилатскоедаги велотрекдан кўрсатилади.
00.55 ТСН.

● МТ

«Дубль IV»

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.
9.15 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
9.45 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.15 Ю. Нагибиннинг муаллифлик кўрсатувлари. «И. С. Бах». 1-қисм.
11.15 Мультфильмлар.
11.45 «Биз халқ билан қолдик». Ҳужжатли фильм премьераси (Екатеринбург киностудияси).
12.00 «Дар» журнали таништирилади.
13.00 «Қизиллар ва оқлар».
13.30 «Дўстларимнинг ажойиб фазилатлари». Анна ибодатхонада. 2-қисм.
14.00 «Яна оперетта».
14.40 «Морозовка хуторилик «Граф» Орлов». Телефильм.
15.00 Асримиз бошида яшаган шоирларнинг шеърлари асосида яратилган мусиқий шеърий композиция.
15.30 Ритмик гимнастика.

* * *

17.45 Рафаэль Илясов куйлайди. Қозондан кўрсатилади.
18.05 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).
19.05 «Инсоний манифест». Ю. Галансков.
19.45 «Узоқ Шарқ». Телекўрсатув.
20.25 Эълонлар.
20.30 Хабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.05 Махсус тижорат хабарномаси.
21.15 «Менга сўз беринг!».
21.25 «Круиз-аукцион» дам олиш кўрсатуви таништирилади.
22.25 «Деҳқонларга таллуқли масала». Қишлоқ хўжалик мавзуларида ёзувчи журналистлар клубида учрашув.
23.25 Эълонлар.
23.30 Хабарлар.
23.50 Театр араваси. «Соло».
00.35 «Реверс». Жанубий Сахалин телевидениесининг дам олиш кўрсатуви.

Чоршанба, 11

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Тележарида».
9.20 Такрорий фильмлар экрани. «Сабр косаси». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Потя ва Потиха». Мультфильм.
18.30 Болалар учун. «Оз-оз ўрганиб доно бўлур».
19.00 «Ҳуқуқ ҳаётимизда».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Замондош билан учрашув». Мусаввир Бахтиёр Маҳкамов.
20.30 «Куйла, дилкаш дуторим». Ўзбекистон халқ артисти Ориф Қосимов.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Мустақиллик ва ташқи сиёсат».
21.55 Бокс. Халқаро турнир.
22.40 «Унта негр боласи». Бадиий фильм. 1-серия (Одесса киностудияси).
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами.
19.20 «Спринт».
19.35 Малика Собирова номли I халқаро балет артистлари танловида.
20.20 «Қизиқарли учрашувлар соати».
21.10 Кичик концерт.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.05 «02» тўлқинида».
22.25 «Запасдаги офицер». Бадиий фильм («Молдовафилм»).

● МТ

«Орбита IV»

7.00 «Тонг».
9.35 «Болалар мусиқий клуби».
10.20 «Чемпионлар билан биргаликда».
10.35 «Қора оққуш». Телефильм премьераси (Кишинёв).
11.05 «Шеф, қайтинг». Телевизион бадиий фильм премьераси.
12.30 ТСН.
12.50 «Нима! Қаерда! Қачон!».
14.00 «Хулқ-атвор». Хулқ алифбоси.
14.45 «Простор — «Плюс».
15.15 «Ён дафтар».
15.20 «Шерик».
15.50 ТСН.
16.10 «Дон Кихот ва Санчонинг тирикчилиги». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 3-серия.
17.20 П. И. Чайковский. «Славянча марш».
17.30 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
18.30 «Нуқтаи назар».
19.00 ТСН (сурдо таржимаси билан).
19.20 «Қизиқувчилар олами».
19.45 Москва—Индианаполис телекўприги.
20.05 «Кетдик, шеф». Телевизион бадиий фильм премьераси.
21.30 Информацион программа.
22.05 Футбол. УЕФА кубоги. 1/8 финал. «Динамо» (Москва)—«Гент» (Бельгия). Симферополдан олиб кўрсатилади.
24.00 «Вальтер Эбретцнинг икки ватани». Телефильм премьераси («Союзтелефильм»).
00.40 «Ялта-91».
00.55 ТСН.
01.10 Профессионаллар ўртасида олти кунлик халқаро велосипед пойгаси. Крилатскоедаги велотрекдан кўрсатилади.

ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ДИҚҚАТИГА!

Профилактика муносабати билан чоршанба, 11 декабрь куни МТ — «Дубль IV» кўрсатувлари соат 17.10 дан бошлаб намойиш этилади.

● МТ

«Дубль IV»

17.10 «Она-замин ташвишида» туркумидан. «Волга Каспий денгизига қуйилади». Телефильм премьераси («Союзтелефильм»).
17.40 «Жаҳон бозорининг калити».
18.10 Бадминтон бўйича халқаро турнир.
18.40 Параллеллар. «Комарово ва унда яшовчилар». 2-қисм.
19.10 «Асил ҳолича».
20.10 Россиянинг парламент хабарномаси.
20.25 Эълонлар.
20.30 Хабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.05 Ф. Дюрренматт. «Жонидили». Телеспектакль.
21.50 Эълонлар.
22.00 Футбол. Европа чемпионлари кубоги. Финал группа. «Спарта» (Чехо-Словакия) — «Динамо» (Киев).
23.50 Хабарлар.
00.05 Криминал канал. Илова. «Ярим аср сир сақланди».

Ҳужжатли фильм.
01.05 Эстрада томошалари.

Пайшанба, 12

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 «Қўшиқларим сизга». Жамила Қамбарова куйлайди.
9.20 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради.
9.50 Такрорий фильмлар экрани. «Автомобилдан сақланинг». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Ўрмон чемпиони», «Маҳлуқ». Мультфильмлар.
18.30 «Шоирлар — болаларга».
19.00 «Олий таълим янгиланиш йўлида».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
20.05 «Ижод саҳифалари», Абдурауф Фитрат.
21.00 «Ахборот».
21.25 «Ёшлар куйлаганда».
22.05 «Унта негр боласи». Бадиий фильм. 2-серия.
23.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Зариповлар сулоласи». Телефильм.
19.00 «Бу оқшомда».
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми.
21.30 Москва. Информацион программа.
22.05 «Кинонигоҳ».
23.55 «Пульс». Хабарлар.

● МТ

«Орбита IV»

7.00 «Тонг».
9.30 «Бу ўтган иш». Мультфильм.
9.40 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
10.40 Барток номли камер оркестрининг концерти (Германия).
11.10 Экранда биринчи марта. «Команда — «33». Бадиий фильм (Свердловск киностудияси).
12.30 ТСН.
12.50 ИИВ маълумотларига кўра...

* * *

13.45 «Телемикст».
14.30 «Простор — «Плюс».
15.00 «Бугун ва ўша пайтларда».
15.30 ТСН.
15.50 «Дон Кихот ва Санчонинг тирикчилиги». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 4-серия.
16.55 «Прок» — бизнес ва сиёсат».
17.40 Болалар учун фильм. «Совға» («Тожикфильм»).
18.45 ИИВ маълумотларига кўра...
19.00 ТСН (сурдо таржимаси билан).
19.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
20.05 Экранда биринчи марта.

«Команда—«33». Бадиий фильм.

21.30 Информацион программа.

22.05 Останкино концерт студиясида ёзувчи Владимир Максимов билан учрашув.

23.20 «Цфасманни эслаб».
00.15 ТСН.

● МТ
«Дубль IV»

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.
9.20 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.

9.50 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.20 «Здоровье» (сурдо таржимаси билан).
10.50 «Мулоқот-анжуман».
11.20 «Инқилоб. Ҳокимият. Пуллар...».
11.40 «8-кардондан Анатолий ва Валентина». Телефильм.
12.00 «Чистие прудидаги уй». Р. Биков маркази (такрор.).
13.30 «Очиғини айтганда» (такрор.).

14.00 «Халқ қўшиқларига меҳр-муҳаббат билан» (такрор.).

14.40 СССР халқ мусаввири А. Лутфуллин ҳақида телефильм премьераси.
15.10 Ритмик гимнастика.
15.40 С. Прокофьев. Биринчи классик симфония.

* * *

17.45 «Здоровье» (сурдо таржимаси билан).
18.15 Билимдонлар учун машқ.
18.45 «Мулоқот-анжуман».
19.15 «Конверция зарбидан...».
19.45 «Қирралар». Бадиий-публицистик кўрсатув.
20.25 Эълонлар.
20.30 Хабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!

21.05 Кино кишилари. «Юлия Сонцева: сўнгги интервью».
22.00 РСФСР Олий Кенгашининг сессиясида.

22.30 «Бешинчи ғилдирак». Бадиий-публицистик кўрсатув.
23.30 Ҳабарлар.

23.50 Эълонлар.
23.55 «Бешинчи ғилдирак» (давоми).

Жума, 13

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».

8.25 «Соғлом бўлай десангиз».

8.35 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона».

9.20 «Менинг отим Хўжа». Бадиий фильм («Қозоқфильм»).

* * *

18.00 Янгиликлар.

18.10 «Леопольднинг автомобили». Мультфильм.

18.20 «Саноатимиз муаммолари».

18.50 «Ёшлик» оқшоми.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).

19.50 «Мерос». Мақом тарихидан. 4-кўрсатув.

21.00 «Ахборот».

21.25 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Дилдаги гаплар». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ёдгор Саъдиев.
22.20 «Шавкатли рицарь Айвенго ҳақида қисса». Бадиий фильм («Мосфильм»).

23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

17.40 «Навид».
17.45 Эски ёзувни ўрганамиз.
18.20 Тожикистон хотин-қизларининг XIII съезди олдидан.
19.00 «Новости».
19.15 «Мутриб». Боймурод Зуҳур.

19.45 «Венецияда карнавал». Телефильм.
20.00 «Ахбор».

20.20 «Меҳрангез». Тожикистон халқ ҳофизи О. Ҳошимов иштирок этади.

21.30 Москва. Информацион программа.
22.05 «Меҳрангез» кўрсатувининг давоми.

● МТ
«Орбита IV»

7.00 «Тонг».
9.30 Мультфильм.
9.50 Футбол шарҳи.
10.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
11.05 Экранда биринчи марта. «Команда — «33». Бадиий фильм.
12.30 ТСН.

* * *

14.00 Биржа янгиликлари.
14.30 «Ён дафтар».
14.35 «Бридж».
15.00 «Шу туфайли одамлар менга қадрдон...». Мусиқий композиция.
15.30 ТСН.
15.50 «Дон Кихот ва Санчонинг тирикчилиги». Телевизион бадиий фильм 2-фильм. 5-серия.

16.55 «Даугавадан Эригача». Телефильм премьераси («Союзтелефильм»).
17.45 «Антреприза» студияси таништиради».
18.00 «Инсон ва қонун».
18.45 «Қизиқувчилар олами».
19.00 ТСН (сурдо таржимаси билан).
19.15 «Барча юлдузлар». М. Хуциев.
20.35 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони».
21.30 Информацион программа.
22.05 Футбол шарҳи.
22.35 «ВИД» таништиради: «13—31», «Музобоз», «Шоу-биржа», «Дело».
01.50 ТСН.
02.05 Теннис. «Катта шлем» кубоги. Германиядан кўрсатилади.

● МТ
«Дубль IV»

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.
9.15 «Ишбилармон кишилар даври».
10.15 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.45 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.15 «Адам Смит бойлиги дунёси».
12.00 «К-2» таништиради (такрор.).
12.55 Криминал канал. «Мутлақо махфий» (такрор.).
13.50 Шимолий Осетиянинг навқирон мусаввирлари.
14.05 Олимлар уйида «Наше наследие» ойномаси таҳрир ҳайъати билан учрашув.
14.50 Фин-угор халқлари рақслари байрамининг якунловчи концерти.
15.35 А. С. Пушкин. «Полтава поэмаси». РСФСРда хизмат кўрсатган артист С. Шакуров ўқийди.

* * *

17.35 «Чорраҳада». Жамиятшуносликка оид янги дарслик муҳокамаси.
18.05 «Адам Смит бойлиги дунёси».

18.45 «Ишбилармон аёл».
19.15 Россиянинг парламент хабарномаси.

19.30 «Скаут, бўл тайёр!».
20.00 «Мазъур тутасиз». «Аммо ...ҳамон комиссарлар».

20.25 Эълонлар.
20.30 Ҳабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!

21.05 «Иккинчи Рус инқилоби». Олти серияли ҳужжатли фильм премьераси («Би-Би-Си»). 6-серия.
22.00 Муаллифлик қўшиқлари кечаси. 1-кўрсатув.
22.55 РСФСР Олий Кенгашининг сессиясида.
23.25 Эълонлар.

23.30 Хабарлар.
23.50 «Джаз-тайм». Илова.

Шанба, 14

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум».

*

9.00 «Саломат бўлинг!».
9.30 «Олтин водий қалби». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм»).
10.10 «Экология». Телевизион альманах.
10.50 «Дала юмушлари».
11.20 «Санъат усталари». Ўзбекистон халқ артисти Сурьат Пўлатов таваллудининг 60 йиллигига бағишланади.
12.05 Камер куйларидан концерт.
12.35 «Кечмишларнинг ҳикояси бу». Бадиий фильм («Ленфильм»).
14.10 «Мулоҳаза». Адабиёт дарсликлари ҳақида.

* * *

18.00 «Нима кучлироқ!». Мультфильм.
18.10 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
18.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Китоб — ўтмиш ва келажак кўприги».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Тилга эътибор...».
20.20 Шокирхон Ҳакимов ғазалларига ёзилган қўшиқлар.
21.00 «Ҳафтанома».
22.00 Мусиқамиз хазинасидан. «Ушшоқ».
23.15 Экранда—кинокомедия. «Тўйлар муборак» («Ўзбекфильм»).
00.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

АШХОБОД КЎРСАТАДИ:

10.45 «Раққос Кетини». Ҳужжатли фильм.
11.05 «Қизилқум бўйлаб етти юз йигирма минг қадам», «Қўҳна Лебаб ерларида». Ҳужжатли филфмлар.
11.35 «Хатларингиз асосида...».
12.25 «Ойхон Ҳожиев». Ҳужжатли фильм.
12.45 «Гиламинг жилолари». Телефильм.
13.00 «Оба дурмуши». Қишлоқ меҳнаткашлари учун кўрсатув.
14.00 «Эдеп».

* * *

17.05 «Оналар мактаби».
17.35 «Етгинжек».
18.35 ТКПнинг XXV съездига.
19.00 «Ота макон». Манзарали фильм.
20.00 «Туркманистон».
20.15 Кичкинтойлар, сизлар учун.
20.30 «Боши тошдан». Қисқа метражли бадиий фильм.
21.00 «Туркманистон».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Илҳом». Адабий кўрсатув.

● МТ
«Орбита IV»

7.00 Ритмик гимнастика.
7.30 «Қалб кўри билан». Рус маданияти ҳомийси, коллекционер ва мусаввир М. К. Тенишева ҳақида.
8.15 Ишбилармон кишининг шанба тонги.
9.15 Тонгги дам олиш кўрсатуви.
9.45 ТСН.
10.00 Ишбилармон кишилар телеклуби. «Тадбиркор».
11.00 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
11.45 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
13.00 Иқтисодий ҳамдўстлик мамлакатлари ёшлар оркестрининг концерти.
15.10 «Мусиқа дўкони».
15.40 Режиссёр М. Калик фильмлари. «Қуёш ортидан бораётган киши» («Молдовафилм»).
16.50 «Ер—она масканимиз». Фототанлов.
16.55 Экологик хроника.
17.20 «НУЖ: эълон қилинмаган ташриф». 11-кўрсатув.
17.50 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 24-серия.
18.15 Экранда биринчи марта. «Авлоднинг давоми». Бадиий фильм («Ленфильм»).

19.40 «Нилуфар». Мультфильм.

19.50 «Фуқаро Андрей Сахаров». Ҳужжатли фильм премьераси («Вашингтон медиа ассошиэйтс инк» кинокомпанияси).
21.30 Информацион программа.

22.05 «Бахтли тасодиф». Оилавий телевикторина.
23.05 ТСН (сурдо таржимаси билан).
23.20 «Театр + ТВ».
00.50 Теннис. «Катта шлем» кубоги. Германиядан кўрсатилади.

● МТ
«Дубль IV»

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари.

*

8.45—15.10
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

«Изланиш ва истиқбол йўлидан» видеоканали.

*

15.10 «Булгаков теварагида». 3-кўрсатув.
15.35 Педагогика ҳамма учун.

* * *

17.00 «Чистие прудидаги уй».
18.30 «Сиёсий бўлим...».
19.10 РСФСР Олий Кенгашининг сессиясида.

19.40 «Познер ва Донахью». АҚШдан ҳафталик кўрсатув.
20.30 Ҳабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!

21.05 «Вестник» Зальцбургда». Ю. Башмет ва унинг «Москва солистлари» оркестри.

22.00 «Старая площадь».

22.30 Муаллифлик қўшиқлари кечаси. 2-кўрсатув.

23.25 Эълонлар.

23.30 Хабарлар.

23.50 «К-2» таништиради. «Абзац».
00.45 «Росмузимпорт».

Якшанба, 15

ЭНЕРГЕТИКЛАР КУНИ

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома» (такрор.).

*

9.00 «Шоҳруҳ клуби».
9.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Карвон».

10.20 «Бунёдкор». Тошкент меъморчилик ва қурилиш билимгоҳи фаолиятидан.
11.00 Халқаро конкурс совриндори Улуғбек Полвонов концерти.
11.40 «Ой камалаги». Бадиий фильм («Мосфильм»).
13.05 «Фермер хўжалигига—кенг йўл».

13.35 «Қўшиқ рақсга уланса». Мусиқий кўрсатув.
14.15 «Анъана ва замон». Шеробод ноҳиясидан кўрсатув.

* * *

18.00 «Маслёнкалик бузоқча». Мультфильм.
18.20 Болалар учун. «Доно бобо даврасида».
18.50 Телевизион миниатюралар театри.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Стадион». Манзарали фильм.
20.00 Якшанба оқшомида. «Одамийлик ўлмасин».
21.00 «Ахборот».
21.25 «Олтин бешик». Қашқадарё вилоятидан кўрсатув.
22.50 «Четга оғиш ноль». Бадиий фильм («Мосфильм»).
00.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

БИШКЕК КЎРСАТАДИ:

9.05 «Почта эртаги». Мультфильм.
9.25 «Қирғизча сўзлашишни ўрганамиз».
9.55 Сенинг эртакларинг, кичкинтой!
10.15 «Ийман сабаги».
10.55 «Ҳамма, ҳаммага раҳмат» (рус тилида).

* * *

18.35 «Вера ва Анфиса ўтни ўчиришди». Мультфильм.
18.45 Эълонлар.
18.50 «Сибизги». Мусиқий тележурнал.
19.35 «Бугун — Жумҳурият куни».
20.05 «Қирғизтелефильм» кўрсатади. «Ойсулув Токомбаева». Телефильм.
20.30 «Мурас».

21.30 Москва. Информацион программа.

22.05 Кечки видеосалон. «Ҳамма биргаликда». Бадиий фильм.

● МТ
«Орбита IV»

8.30 Спорт ҳамма учун.
9.00 «Спортлото» тиражи.
9.15 «Эрта саҳарлаб».
10.00 ТСН.
10.20 «Ватан хизматида».
11.00 «Тонг юлдузи».
11.50 «Саёҳатчилар клуби».
12.50 «Далалар». Деҳқонлар учун кўрсатув.
13.30 «АМИК бошлайди ва...».
14.15 «Пи» белгиси билан».
15.35 «Янги авлод танлайди».
16.30 Балет артистлари концерти.

17.20 «Уолт Дисней таништиради...».

18.10 Эфирда бевосита мулоқот.

18.50 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Бевафо хотин» (Марокаш).
19.00 «Халқаро панорама».

Якшанба кинозали

19.30 «Ақлли кучукча Соня». Мультфильм премьераси. «Гуд бай, СССР». Ҳужжатли фильм премьераси («Артель» ижодий уюшмаси).

20.15 Экранда биринчи марта. «Оркестр репетицияси». Бадиий фильм (Италия, Монако).
21.30 Информацион программа.
22.05 «Нима! Қаерда! Қачон!».
23.15 ТСН (сурдо таржимаси билан).
23.30 Теннис. «Катта шлем» кубоги. Ярим финал. Германиядан кўрсатилади.
01.10 «Плюс» театри таклиф этади.
02.15 «Феникс».

● МТ
«Дубль IV»

8.30 «Зарядкага сафланинг!».
8.45 Кантри оҳангларида кичик концерт.

*

9.00—11.00
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

«Ғарбга саёҳат». Видеофильм. 9—10-сериялар (уйғур тилида, ХХР маҳсулоти).

*

11.00 Ҳужжатли фильм.
11.15 Муроса ва ҳамжиҳатлик куни телемарафони: телемарафон программасида:
А. Галич. «Унутманг, одамлар».
«Хонадонимизга осойишталик».
Турли йўналишдаги дин арбобларига сўз берилади.
«Ёлғиз кишининг рождествоси», Бадиий фильм (АҚШ).
«Айтчи, дўстинг ким?». Республикалар студияларининг кўрсатувлари.

«Қўлни-қўлга берайлик...». Кремлнинг Иванов майдонидан олиб кўрсатилади.
«Аслини олганда». Миллатлараро мулоқот-муаммоларга бағишланган давра столи.
Воронеж—Бойқўнғур телекўприги.

«Ҳаммамиз бир бўлсак». Архангельскда хайрия тадбири.
«Қарсаклар». Ж. Бичевская концертида.
Янги арбоблар. Олмаотада бўлиб ўтаётган тадбиркорларнинг халқаро конференциясидан бевосита репортаж.
«Иккинчи Рус инқилоби». Олти серияли ҳужжатли фильм премьераси («Би-Би-Си»). 6-серия.

Танаффус пайтида:
20.35 Эълонлар.
20.40 Хабарлар.
21.00 Хайрли тун, кичкинтойлар!

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

● ҲИНДИСТОН пойтахти Деҳлида «Авиа-Индия-91» халқаро авиасалони очилди. Унда Франция, Англия, АҚШ, СССР сингари йирик давлатлар иштирок этмоқдалар.

● ЭСТОНИЯДАГИ рус тилида гаплашувчи аҳоли раҳбари ГКЧПни қўллаб-қувватлашда айбланган Игорь Шепелевич қамоқхонада туриб, очлик эълон қилганлигини айтди. И. Шепелевич ўзини мутлақо айбсиз деб ҳисобламоқда.

● ХИТОЙДАГИ қатор мудофаа саноати корхоналари мамлакатнинг ичкарисидан саноати ривожланган марказий шаҳарларга кўчирилади. Эндиликда улар аҳоли учун маҳсулотлар ишлаб чиқаришга мослашадилар.

● СУДАНДА давлат тўнтаришида иштирок этган 11 нафар фитначи ўлимга ҳукм қилинган эди. Бироқ Судан ҳарбий тузумининг раҳбари генерал Омар Ал-Башир уларни афв этди. Энди фитначилар қолган умрларини хибсхоналарда ўтказадилар.

● ИРОҚ Ғарбий қисмида «Скад» ракеталарини учирадиган 60 та мослама БМТ махсус комиссияси аъзолари иштирокида йўқ қилинди. Бу мосламалардан Форс кўрфазидаги уруш пайтида Исроилга ракеталар учириш учун фойдаланилган эди.

● ФИЛИППИНДАГИ собиқ Америка ҳарбий базаси Кларк-Филд ҳудудида мис ҳамда тилла табиий бойликлари борлиги аниқланди. Қир-адирлик жойларда Америка ҳарбийлари бомбардимон қилиш машқларини ўтказишар эди. Ўнқир-чўнқирликка айланган майдонлар остида нодир табиий бойликлар борлигини улар билишганмикин!

● ҲИНД океанида жойлашган кичик орол мамлакат — Сейшель Ороллари президенти Ф. А. Рене мамлакатда кўп партиявийликни жорий этишга розилик билдирди.

● ТАСС хабарига қараганда, Албания пойтахти Тиранада Албаниянинг собиқ раҳбари Анвар Хўжанинг 70 яшар беваси Нажима Хўжа қамоққа олинди. У катта миқдорда пора олишликда ҳамда ўз вазифасини суиистеъмол этишликда айбланмоқда. Н. Хўжа кўп йиллар давомида Албания меҳнат партияси Марказий Комитети қошидаги марксизм-ленинизм институтига директорлик қилган эди. Яқин вақт ичида Анвар Хўжанинг катта ўғли — Сокол Хўжа, кичик ўғли — Илир Хўжалар ҳам қамоққа олиниши мумкин, деб кутилмоқда.

● ЖУРНАЛИСТЛАР ҳузурида сўзлаган Италия ташқи ишлар вазири Жанни де Микелис Италия яқин кунлар ичида Украина мустақиллигини тан олади, деб айтди.

● ШОТЛАНДИЯНИНГ шимолий-ғарбида жойлашган Дунрей атом электростанциясининг маъмурияти бойитилган 10 килограмм ураннинг йўқолганлигини хабар қилди. Бу иш юзасидан тергов олиб борилмоқда.

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

«ҚАЛТИС САВОЛЛАРГА НОЗИК ЖАВОБЛАР»

(Давоми. Боши 3-бетда).

13—14 ёшли болаларда (қизларда яна ҳам вақтлироқ) жинсий безлар фаолиятининг кучайиш давридир. Қизларда хайз кўриш бу табиий ҳол эканини унга яқин қариндош бўлган аёллардан бири тушунтириб қўйса, бу мақсадга мувофиқдир. Бу ёшдаги ўғил болаларни эса то балоғат ёшига етгунича жинсий ҳиссийгу уйғотадиган манбаълардан узоқроқ тутган маъқул. Унга ёшига, кучига мос келадиган жисмоний ишлар буюриш, спорт билан шуғулланишга шароит яратиш яхши натижа беради.

Умуман, боланинг жинсий тарбиясида мустақил йўл тутган маъқул. Баъзи олимлар маслаҳат берганидек, «бор гапни унга очиқ айтиш», биринчидан, бизнинг шарқона урф-одатимизга мос келмаса, иккинчидан унда барвақт хирс уйғотиб қўяди. Уни иложи борича бу нозик масаладан бехабар тутишга уриниш эса, афсуски бизнинг даврда натижа бермайди.

Демак, бола шу масала билан қизиқаётганини сезиб қолсангиз, унга ёшига муносиб равишда тушунтиришга (баъзан ўз жинсидаги яқин қариндошлар ёрдамида) ҳаракат қилиш керак. Масалан, қўлида яланғоч аёллар суратини ушлаб, уларни томоша қилаётган 13 ёшли ўғлига бир ҳамкасбимиз шундай деган:

«Ўғлим, мен сенинг отангман, демак сен учун мендан яқин киши йўқ. Шу расмларни қўлингга берган киши, сенга яхшиликни раво кўрмас экан. Балки бу бирор ўртоғингдир. Ҳали балоғатга етмагани учун бу сенга зарар келтиришини билмас. Лекин сенга тушунтириб қўйиш менинг вазифам.

Дунёда ҳамма нарсанинг ўз вақти бор. Масалан, ҳозир сенинг устингга 80—100 килолик юкни қўйсам, кўтара олмай йиқиласан, жароҳатланишинг ҳам мумкин. Орадан 5—6 йил ўтгач, сен бақувват йигитга айланасан. Ўшанда шу юкни бемалол кўтара оласан.

Бу расмлар ҳам ўша юкка ўхшайди. Сенинг ақлинг, тананг ҳали бунга тайёр эмас, жароҳатланиб қолсанг, кейин бутун умр ўксиб юрасан. Агар мени дўст билсанг, расмларни эгасига қайтариб бер ва бу ишни бошқа қилма».

Ҳамкасбимизнинг айтишича, ўғли отасининг гапини икки қилмайди. У албатта, расмларни ўғлидан тортиб олиб йиртиб ташлаши, фарзандини жазолаши ҳам мумкин эди. Лекин бу тескари натижа бериши кўпчиликка аён, деб ўйлайман.

Жинсий тарбия масаласи катта бир китобга мавзу бўладиган муаммодирки, қисқа вақт ичида ва бир мақолада уни қамраб олиш мумкин эмас. Шундай экан, ота-оналар бор ҳақиқатдан кўз юммасалар бўлди: тарбиячи, аввало ўзи тарбияланган бўлиши, билим берувчининг ўзи шу билимларга эга бўлмоғи керак.

Т. САМАТОВ.

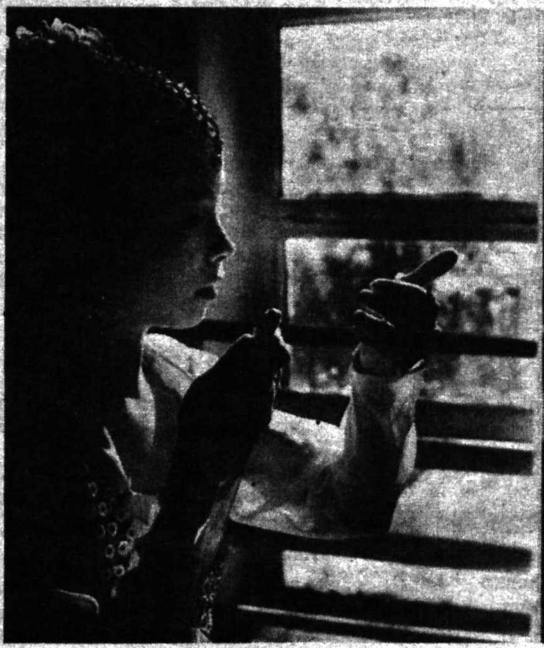

● Ёш раққосалар. Р. АЛЬБЕКОВ сурат-лавҳалари.

ҲИНДИСТОН ДОРИ-ДАРМОНЛАРИ

Кейинги вақтда Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги ҳамкорлик алоқалари кенг ривож топмоқда. Жумҳуриятимиз пойтахти Тошкентда ташкил этилган Ҳиндистон савдо кўргазмасидан сўнг ўзаро савдо-сотиқ ишлари янада жонланиб кетди.

Ана шу нуфузли кўргазма доирасида соғлиқни сақлаш билан боғлиқ муҳим битимлар ҳам имзоланди. Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги Ҳиндистондан кўплаб дори-дармонлар, тиббиёт асбоб-ускуналарини олиш юзасидан яхши тадбирларни белгилади. Шу келишувга биноан жами 15,5 миллион Ҳиндистон рупияси миқдорида савдо шартномаси тузилди.

Бундан ташқари Ўзбекистондаги мутасадди тиббиёт корхоналари Ҳиндистоннинг «Кежриваал энтерпрайзес», «Дабур», «Навбахарт» сингари йирик фирмалари билан ҳамкорликни кучайтириб, ўзаро яқин алоқада иш кўради.

С. ОДИЛОВА.

● Кунма-кун

КЎККА ҚАРАБ ЮЛДУЗ САНАЙМАН

БУГУН яна бир иш ҳафтаси тугаяпти. Эртадан кейин яна янги ҳафта бошланади. Хўш, ўтган кунлар режадаги нима ишларни қилдигу, нималарни бажара олмадик? Қайси кунлар қувонч келтирди-ю, қайси кунлари кўнглимиз ғаш бўлганича қолди. Ҳар қанча уринмайлик мўлжалимиздай бўлмайди.

Нега шундай? Ҳаммаси ҳам ўзингизга боғлиқ эмас-да. Чунки ҳар бир куннинг ўз «хосияти» бор. Халқ азалдан ана шу «хосият»ларга қараб иш тутган. Баъзи бировлар, эҳтимол, буни ҳар нарсага йўйишлари мумкин. Лекин мунажжимлар жуда тўғри изоҳлаб берадилар. «Рабочая трибуна» рўзномаси яқинда ана шу изоҳ билан ўз ўқувчиларини таништирди.

ДУШАНБА — оғир кун, чунки у ОЙ бошқаруви остида бўлади. Ой одамларни ҳаёлчан қилиб қўяди, дармонсизлантиради. Ҳафтанинг шу куни диққат талаб қиладиган ишларни бошламаган маъқул.

СЕШАНБА — МИРРИХ (МАРС) куни. Асабий кун. Жанжаллашишдан ўзингизни тийинг. Акс ҳолда...

ЧОРШАНБА — МЕРКУРИЙ ҳукмрон бўлади. Энг иш юришадиган кун. Нима қилсангиз ҳам уддасидан чиқаверасиз.

ПАЙШАНБА — ЮПИТЕР куни. Амалий мулоқотлар куни. Ҳар хил алоқаларни йўлга қўйиб юбориш мумкин.

ЖУМА — ЧЎЛПОН юлдузи куни. Арзимас нарсаларга ҳам пулларни сарфлайверганг келади. Ўйламай-нетмай буюмлар харид қилинади. Ҳиссиётли кун.

ШАНБА — САТУРН таъсир қилади. Шу куни биз унчалик иноқишимли (гапга тушунадиган) бўлмаймиз.

ЯКШАНБА — ҚУЁШ таъсири ўзини кўрсатади. Ҳаётий кучлар жумбушга келади.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

● Эълонлар бурчаги ●

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ХАЛҚЛАР ДУСТЛИГИ САРОЙИДА

7, 8, 9, 10 ДЕКАБРЬ СОАТ 15.00 ва 19.00 ДА

«КУЛГИ ВА ҚЎШИҚ КЕЧАСИ»

ҚАТНАШАДИЛАР:
«Қизиқчи-90» кўригининг ғолиби

Ҳожибой ТОЖИБОЕВ

ва

Ботир ЗОКИРОВ кўригининг ғолиби, хушовоз хонанда

Азим МУЛЛАХОНОВ

ДАСТУРНИ ЎТКИР СИДДИҚОВ ОЛИБ БОРАДИ.

Чипталар соат 11.00 дан бошлаб сарой кассаларида, метронинг «Пахтакор», «Октябрь инқилоби» ва «Максим Горький» бекатларида сотилади. Телефон 45-92-13.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—3 форматида босилади. ●

Буюртма — 5814. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.30. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12